

Meldcode

Kindermishandeling en huiselijk geweld

Inhoudsopgave:	Bladzijde
1. Aanleiding.	3
2. Inleiding.	3
3. Voor wie geldt deze meldcode?	3
4. Doel en functie meldcode.	3
5. Wettelijke stappen meldcode.	5
6. Omschrijving stappen meldcode.	7
7. Wettelijke verplichtingen en regels	11
Juridische basis	11
Toezicht	11
Verantwoordelijkheid	11
Documentatie stappen meldcode	11
Wijze van omgaan met vertrouwelijke informatie	12
Meldrecht in relatie tot beroepsgeheim	12
Scholing meldcode medewerkers	12
Deskundigheid eerderrelateerd geweld	13
Deskundigheid meisjesbesnijdenis	13
De Kindcheck	13
De Verwijsindex	14
8. Participatie kinderen	15
Bijlage 1: De Sociale Kaart.	17
Bijlage 2: Definitie kindermishandeling en huiselijk geweld	18
Bijlage 3: De Kindcheck.	19
Bijlage 4: De Verwijsindex.	20
Bijlage 5: Toelichting afwegingskader.	21
Bijlage 6: De Competentieprofielen.	26
Bijlage 7: Informatie delen en verwerken.	28
Bijlage 8: Schriftelijke melding Veilig Thuis	32
Bijlage 9: Kindermishandeling	33
• signaallijsten 0 tot 4 jaar / 4 tot 12 jaar	
• beschermende en risicofactoren	
Bijlage 10: Eerderrelateerd geweld	38
• signaallijst	
• beschermende en risicofactoren	
Bijlage 11: Meisjesbesnijdenis	45
• signaallijst	
• beschermende factoren	
Bijlage 12: Algemene tips voor gespreksvoering	48

1. Aanleiding

Vanaf januari 2019 moeten organisaties met de verbeterde Meldcode en het afwegingskader werken. De verbeterde Meldcode is tot stand gekomen om situaties van onveiligheid beter en eerder in beeld te krijgen. In de Meldcode is in stap 4 en 5 een afwegingskader opgenomen. Het afwegingskader bestaat uit vijf vragen. Om duidelijkheid te krijgen of een onveilige situatie al eerder is gesignaleerd en om deze signalen te kunnen combineren is er bij Veilig Thuis een radarfunctie toegevoegd. In de verbeterde Meldcode is ook de participatie van kinderen opgenomen. Het gaat hierbij om negen actiepunten, en in stap 3 is het gesprek met het kind toegevoegd. Wij hanteren in deze meldcode de termen ouder/verzorger en kind.

2. Inleiding

Veel kinderen worden blootgesteld aan kindermishandeling en/of huiselijk geweld. De impactmonitor Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling van het CBS laat zien hoe het er in Nederland voor staat met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en wat de impact is van deze aanpak op het leven van de slachtoffers.

Scholen spelen een belangrijke rol in het signaleren en melden (van vermoedens) van kindermishandeling. Sinds januari 2019 zijn de kinderopvang en het onderwijs wettelijk verplicht om te werken met de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling met afwegingskader (de zogenoemde verbeterde meldcode).

Mishandeling, in welke vorm dan ook, is niet aanvaardbaar. Het signaleren van kindermishandeling is dan ook een verantwoordelijkheid van iedereen, zeker in het onderwijs waar kinderen en jongeren elke dag verkeren. Door (mishandelde) kinderen een rustige en veilige omgeving te bieden, kan de school een belangrijke bijdrage leveren aan hun ontwikkeling. Steun van een betrouwbare volwassene is cruciaal om schade te beperken. Professionals in het onderwijs, kunnen zulke betrouwbare volwassenen zijn. Doordat ze kinderen een paar dagen per week, een paar uur per dag zien, hebben ze veel gelegenheid om kinderen de steun te geven die ze nodig hebben. Door kinderen positieve ervaringen te laten opdoen en hen te helpen zich veilig te voelen op school, kunnen leraren de natuurlijke veerkracht van kinderen versterken.

Deze aanpak maakt onderdeel uit van het veiligheidsbeleid van de school.

3. Voor wie geldt deze meldcode?

Alle professionals, die binnen onze scholen werken vallen onder de wet meldcode.

Alle vrijwilligers en onderwijsondersteunend personeel kunnen signalen, die zij waarnemen melden aan de leerkracht waar het desbetreffende kind in de klas zit of de directie. Mocht een signaal bij de directie gemeld worden dan geeft deze het signaal ook door aan de leerkracht, zodat de stappen van de meldcode door de leerkracht kunnen worden gevolgd. De leerkracht is verantwoordelijk om de stappen van de meldcode te volgen.

4. Doel en functie meldcode

Deze organisatie meldcode heeft als doel dat alle medewerkers binnen onze scholen van Adenium weten wat van hen verwacht wordt bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode bevat het stappenplan, dat leidt om stap voor stap het proces vanaf het moment van signaleren tot het moment om eventueel een beslissing te nemen van het doen van een melding doorloopt. Het maakt duidelijk wat wordt verwacht, rekening houdend met beroepsgeheim en op een verantwoorde manier tot een besluit komen.

De Meldcode is gebaseerd op drie pijlers:

- Meldnormen,
- Situaties van Onveiligheid
- Afwegingsvragen.

Meldnormen:

Beroepskrachten “moeten” een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle **andere** gevallen waarin de beroepskracht meent dat, gelet op de eigen competenties, verantwoordelijkheden en professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid:

In het afwegingskader zijn situaties vastgelegd waarin de beroepskracht altijd moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure (d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing)

1. Acute onveiligheid

Een ouder/kind, die in direct fysiek gevaar is, waarvan de veiligheid in de komende dagen niet gegarandeerd kan worden en die direct bescherming nodig heeft.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat de beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

2. Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

3. Disclosure

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een beroepskracht zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we *disclosure* oftewel: onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in de vijf afwegingsvragen die je in stap 4 stelt.

Voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure staan beschreven in bijlage

Afwegingsvragen

Het *afwegingskader* (toe te passen in stap 4), bevat de vijf *afwegingsvragen* waarmee beroepskrachten bij de twee beslissingen, die in stap 5 van de meldcode moeten worden genomen, worden ondersteund.

5. Wettelijke stappen meldcode

- * Aandachtsfunctionaris en directie voeren na voorbereiding het gesprek met de betrokkenen wanneer overgegaan wordt naar stap 5.
- * Aandachtsfunctionaris maakt een verslag van het gesprek, die de deelnemers van het gesprek krijgen.
- * Aandachtsfunctionaris documenteert feitelijk alle bevindingen, acties en afspraken in ParnasSys.

Stap 5

Beslissen

Bij twijfel: altijd Veilig Thuis om advies vragen.

★ Aandachtsfunctionaris en directie:

- * Aandachtsfunctionaris beantwoordt samen met de directie de laatste 3 afwegingsvragen, die ook bij stap 4 zijn beantwoord nu met Veilig Thuis.
- * Aandachtsfunctionaris schrijft de schriftelijke melding voor Veilig Thuis na het besluit om een melding te doen en vraagt feedback laat de directie en leerkracht.
- * Aandachtsfunctionaris verzorgt de melding bij Veilig Thuis nadat schriftelijke melding is gecontroleerd door de directie.

Afweging 1

Is melden noodzakelijk?

Melden is noodzakelijk als er sprake is van acute of structurele onveiligheid.

★ Aandachtsfunctionaris en directie:

- * Bij inzetten hulp wordt de intern begeleider betrokken door de aandachtsfunctionaris.
- * De intern begeleider coördineert, evalueert en documenteert alles rondom de hulpverlening samen met de leerkracht.
- * Als ingezette hulp niet gewenste resultaat oplevert gaan directie en aandachtsfunctionaris samen met de intern begeleider en leerkracht om tafel om vervolgacties te bespreken. Dat is in ieder geval een melding bij Veilig Thuis.
- * Alle stappen rondom de uitvoering van de hulpverlening wordt door de intern begeleider feitelijk in ParnasSys gedocumenteerd.

Afweging 2

Is hulpverlening (ook) mogelijk?

★ Aandachtsfunctionaris en intern begeleider:

- * Aandachtsfunctionaris documenteert feitelijk alle bevindingen, acties en afspraken in ParnasSys, met betrekking tot de meldcode, behalve dat waar de intern begeleider dit doet (hulpverlening).
- * Intern begeleider documenteert feitelijk alle bevindingen, acties en afspraken met betrekking tot de hulpverlening in ParnasSys.

6. Omschrijving stappen meldcode

In het schema van de meldcode staat wat we per stap doen. Hieronder beschrijven we hoe we dat binnen Adenium uitvoeren.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De leerkracht is degene die de kinderen het beste kent omdat deze gedurende de schooltijden de directe contacten heeft met de kinderen en ook met de ouders over de ontwikkeling van hun kind(eren).

De leerkracht is dan ook de aangewezen persoon die signalen opvangt. Observeren en het voeren van (in)formele gesprekken zijn de manieren waarop signalen kunnen worden verkregen. Dat gebeurt altijd.

Mochten andere medewerkers of vrijwilligers binnen de scholen signalen binnenkrijgen dan geven deze medewerkers de signalen door aan de leerkracht waar het kind bij in de klas zit.

De leerkracht brengt de signalen concreet in kaart op basis van feitelijke en objectieve bevindingen. De aandachtsfunctionaris kan hierbij ondersteunen.

De leerkracht documenteert de signalen en de uitkomsten van de kindcheck feitelijk in ParnasSys. Het beveiligde systeem waarin ook andere gegevens van de kinderen worden gedocumenteerd.

Wanneer het een signaal is over een volwassene voert de leerkracht de Kindcheck uit.

De kindcheck is aan de orde wanneer een volwassene in een (medische) situatie verkeert die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan berokkenen. De leerkracht onderzoekt in een gesprek met de betrokkene of er nog andere kinderen bij de betrokkene wonen en wie er voor hen zorgen. Op basis van deze informatie beslist de leerkracht of hij/zij verder actie moet ondernemen door de verdere stappen van de meldcode in te zetten.

Bij signalen van mogelijk eerge relateerd geweld vraagt de leerkracht direct advies bij de aandachtsfunctionaris. De aandachtsfunctionaris en leerkracht vragen samen advies aan de deskundige van Veilig Thuis en zo nodig ook aan de deskundige van de politie.

Stap 2: Collegiale consultatie en Verwijsindex

De leerkracht doet altijd een collegiale consultatie met de aandachtsfunctionaris van de school. Samen met de aandachtsfunctionaris worden de in kaart gebrachte signalen en vervolgstappen besproken.

De aandachtsfunctionaris van de school moet altijd contact opnemen met de indirecte aandachtsfunctionaris van het bestuur. Ook hier worden de in kaart gebrachte signalen en vervolgstappen besproken.

Ook wordt bij twijfel contact opgenomen met Veilig Thuis, letseldeskundige of de Politie.

Wanneer contact opgenomen wordt met een externe deskundige zoals Veilig Thuis, letseldeskundige of de politie dan is altijd de aandachtsfunctionaris van de school hierbij aanwezig.

De casus wordt in deze stap altijd alleen anoniem besproken met externe organisaties zoals Veilig Thuis, letseldeskundige en politie.

De leerkracht documenteert feitelijk alle bevindingen, acties en afspraken in ParnasSys. Dat betreft bij deze stap in de uitkomsten van de collegiale consultatie, het eventuele advies van Veilig Thuis en de genomen besluiten.

Verwijsindex

Bij deze stap wordt ook de afweging gemaakt of we verbinding zoeken in de Verwijsindex. Zo ja, dan wordt dit eerst door leerkracht en aandachtsfunctionaris besproken met de intern begeleider en de directie. Daarna neemt de leerkracht contact op met de ouders/verzorgers om hen te informeren dat de school een verbinding gaat zoeken met andere instantie binnen de verwijsindex.

De directie of intern begeleider verzorgen dan deze actie. Zij hebben toegang tot de verwijsindex.

Stap 3: Gesprek met betrokkene(n) en kind

De leerkracht en aandachtsfunctionaris beslissen na overleg of de leerkracht het gesprek met de ouders/verzorgers alleen gaat voeren of dat de aandachtsfunctionaris hierbij aansluit.

Redenen die meewegen of de aandachtsfunctionaris aansluit kunnen zijn in verband met de veiligheid van de leerkracht, de ervaring van het voeren van dit soort gesprekken.

In eerste instantie voert de leerkracht het gesprek met het kind. Mochten er redenen zijn waarom de leerkracht niet het gesprek met het kind voert dan is dat altijd in overleg met de leerkracht besloten. Het is van belang dat het kind degene waarmee hij/zij in gesprek gaat vertrouwt en kennis van zaken heeft. (verderop staan negen actiepunten die van belang zijn voor de participatie van kinderen beschreven).

Alle gesprekken bereiden de leerkracht en aandachtsfunctionaris samen voor. Bij de voorbereiding kan advies ingewonnen worden bij, Veilig Thuis, de directie of de indirecte aandachtsfunctionaris .

De leerkracht documenteert feitelijk alle bevindingen, acties en afspraken in ParnasSys.

De deelnemers van de gesprekken krijgen een verslag. die door de leerkracht is gemaakt. In dit verslag staan feitelijkheden zoals acties en afspraken.

Stap 4: Wegen van geweld en/of kindermishandeling

Aan de hand van de in kaart gebrachte signalen, collegiale consultatie, het eventuele advies van Veilig Thuis en het gesprek met de betrokkene beantwoorden de leerkracht, aandachtsfunctionaris en directie de vijf vragen van het afwegingskader en beoordelen zij de veiligheidssituatie.

De directie is betrokken vanwege het feit dat deze eindverantwoordelijk is voor de school en in deze stap wordt besloten om al dan niet over te gaan naar stap 5 en al dan niet te melden.

Wanneer besloten wordt om door te gaan naar stap 5 wordt het gesprek met de betrokkenen voorbereid door de aandachtsfunctionaris en de directie. De voorbereiding van de laatste drie vragen van het afwegingskader zijn onderdeel van deze voorbereiding en het gesprek. Net als de registratie bij Veilig Thuis. Dat wat met Veilig Thuis gedeeld wordt, wordt ook met de betrokkenen gedeeld mits de veiligheid van de medewerkers en betrokkenen niet in gevaar komen.

De aandachtsfunctionaris en directie voeren het gesprek. Van dit gesprek maakt de aandachtsfunctionaris het verslag dat alle deelnemers van het gesprek ontvangen. Het verslag wordt gedocumenteerd in ParnasSys.

Naast het verslag van het gesprek met de betrokkenen worden de antwoorden op de afwegingsvragen, het eventuele advies van Veilig Thuis en de genomen besluiten, acties en afspraken van deze stap ook feitelijk genoteerd in ParnasSys.

Bij twijfel wordt ook in deze stap voor advies altijd contact opgenomen met Veilig Thuis. De casus wordt dan anoniem besproken. Pas bij de registratie, na het gesprek met de betrokkenen worden de privacygevoelige gegevens gedeeld.

De Vijf afwegingsvragen

	1	<p><i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i></p> <p>Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier. Ja: Ga verder met afweging 2.</p>
Meldnorm 1	2	<p><i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i></p> <p>Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.</p>
	3	<p><i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Ga verder met afweging 4.</p>
	4	<p><i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.</p>
Meldnormen 2 en 3	5	<p><i>Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?</i> Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.</p>

Stap 5: Beslissen of melden noodzakelijk is en hulpverlening (ook) mogelijk

1: Is melden noodzakelijk?

2: Is hulp inzetten/organiseren (ook) mogelijk?

De aandachtsfunctionaris en directie nemen bij een melding samen met Veilig Thuis de laatste drie vragen van het afwegingskader door.

Als hulpverlening ook mogelijk is, is de intern begeleider samen met de leerkracht verantwoordelijk voor het inzetten van de hulp. De intern begeleider coördineert de hulp en houdt toezicht op de ingezette hulp. Als de ingezette hulp onvoldoende blijkt is de intern begeleider verantwoordelijk om in samenspraak met de directie en aandachtsfunctionaris dit te bespreken en worden vervolgspraken gemaakt.

De aandachtsfunctionaris en directie voeren eerst een gesprek met betrokkenen, dat zij samen met de intern begeleider en leerkracht voor hebben bereid. In dit gesprek wordt aangegeven dat de hulp niet het gewenste resultaat oplevert.

De aandachtsfunctionaris documenteert het advies van Veilig Thuis en genomen besluiten in concreet en feitelijk in ParnasSys.

Alle bevindingen, acties, besluiten en afspraken met betrekking tot de hulp worden door de intern begeleider feitelijk in ParnasSys gedocumenteerd. Dit betreft gespreksverslagen en bevindingen rondom de hulp.

7. Wettelijke verplichtingen en regels

Juridische basis

De juridische basis voor dit Handelingskader kindermishandeling en huiselijk geweld wordt gevormd door:

- Het Internationale verdrag inzake de Rechten van het Kind.
- De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- De Wet primair onderwijs (art. 4a, 4b, 4c), de Wet op de expertisecentra (art.4a, 4b, 4c) en de Wet voortgezet onderwijs (art. 3a, 3b, 3c):
- Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdriven (inclusief de verplichting in contact te treden met de vertrouwensinspectie).
- Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Zorgplicht veiligheid op school.
- De Jeugdwet.
- De Wet maatschappelijke ondersteuning.

Toezicht

Het toezicht op naleving van de wet in voor onze scholen in handen van de onderwijsinspectie.

De meldcode is onderdeel van standaard “Veiligheid en Schoolklimaat” (VS1) van het onderzoekskader (1 augustus 2021) van de inspectie. Hierin staat beschreven:

De school hanteert de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast komt de school de verplichtingen na rond het melden, overleggen en aangifte doen van zedenmisdriven.

Verantwoordelijkheid

In de stappen van de meldcode staat beschreven wie bij welke stap betrokken is. Iedereen vanuit zijn/haar rol en verantwoordelijkheid.

De beslissing om al dan niet over te gaan tot een melding bij Veilig Thuis ligt bij de directie van de school aangezien deze eindverantwoordelijk is voor het hele reilen en zeilen op een school.

Het bestuur faciliteert het werken met de meldcode binnen de scholen.

De indirecte aandachtsfunctionaris is verantwoordelijk voor de jaarlijkse bijeenkomst van alle aandachtsfunctionarissen, de scholing voor alle medewerkers, het up to date houden van de meldcode van Adenium en het up to date houden van de kennis zodat deze de aandachtsfunctionarissen kan ondersteunen.

De aandachtsfunctionaris op de scholen is verantwoordelijk voor de implementatie en borging van de Meldcode op de school. Daarnaast heeft de aandachtsfunctionaris een belangrijke ondersteunende rol bij de uitvoering van de stappen van de Meldcode op school.

Documentatie stappen meldcode

Alles met betrekking tot de stappen van de meldcode wordt feitelijk in een map notities van ParnasSys van het desbetreffende kind gedocumenteerd. De ouders hebben inzagerecht in deze gegevens tenzij de veiligheid van de leerling of medewerkers niet kunnen worden gewaarborgd.

Wijze van omgaan met de vertrouwelijke informatie

Wij gaan vertrouwelijk om met de gegevens van en over de leerlingen, ouders en medewerkers. Dat houdt in dat wanneer wij advies inwinnen bij Veilig Thuis of andere instanties dat eerst anoniem doen en de namen van de desbetreffende gezinnen nog niet delen. Je kunt je eigen naam en de naam van de school wel vermelden maar de persoonlijke gegevens van de leerling, het gezin niet. De bevindingen, acties en afspraken worden opgeslagen in ParnasSys. Het is het beveiligd administratiesysteem waar onze scholen allemaal mee werken. De toegang tot de gegevens is beperkt tot degene waarvoor de gegevens van belang zijn en worden niet zonder toestemming met derden gedeeld.

Meldrecht in relatie tot beroepsgeheim:

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een kind zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 Wmo). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als de leerling daar geen toestemming voor geeft.

Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een de leerling te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt.

Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme leerlingengegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest. Alle stappen van de meldcode zijn zorgvuldig doorlopen, en de gesprekken met de betrokkene(n) zijn gevoerd.

Scholing medewerkers meldcode

Alle medewerkers van onze scholen worden geschoold. Het doel van deze scholing is het goed kunnen werken met onze Meldcode. Weten wat jouw rol is en welke stappen je moet doorlopen. De scholing maak onderdeel uit van onze huisacademie "Acadenium".

Deze scholing wordt jaarlijks aangeboden zodat nieuwe medewerkers weten hoe wij werken met de meldcode en wat hun rol daarbij is.

Naast de scholing voor alle medewerkers verzorgen wij een speciale scholing voor alle aandachtfunctionarissen. Jaarlijks wordt een verplicht terugkommoment voor de aandachtfunctionarissen georganiseerd, gezien hun specifieke rol.

Deze scholing wordt verzorgd door een gecertificeerde trainer. Hierdoor kunnen de deelnemers van de scholing een certificaat ontvangen voor hun deelname wanneer de scholing met goed gevolg is doorlopen. Naast de basischoling zal worden ook verdiepingscursussen aangeboden.

De trainer die de scholing verzorgd volgt zelf scholing zodat deze de kennis en vaardigheden op te date houdt en gecertificeerd blijft.

Deskundigheid eergerelateerd geweld

Het begrip eergerelateerd geweld is de overkoepelende term voor alle vormen van dwang, psychisch en fysiek geweld om te voorkomen dat een lid van de familie een 'misstap' zet die de familie-eer in de gemeenschap kan schaden en alle geweld tegen de (vermeende) 'eerschender' om de geschonden eer te herstellen.

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eergerelateerd geweld. Wij nemen altijd bij (het vermoeden van) eergerelateerd geweld contact op met een deskundige, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. Deze specifieke kennis is bij Veilig Thuis en de politie aanwezig. Bij de politie is een aandachtsfunctionaris eergerelateerd geweld werkzaam.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties.

Deskundigheid meisjesbesnijdenis

Meisjesbesnijdenis (ook wel vrouwelijke genitale verminking, VGV) is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen zonder medische noodzaak. Bij meisjesbesnijdenis is onderscheid te maken tussen een vermoeden van een dreigende besnijdenis en een mogelijk reeds uitgevoerde besnijdenis. Bij vermoeden van een dreigende besnijdenis is er onderscheid tussen een acute en een niet acute dreiging.

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) meisjesbesnijdenis. Wij nemen altijd bij (het vermoeden van) meisjesbesnijdenis contact op met een deskundige, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. Deze specifieke kennis is bij Veilig Thuis en de politie aanwezig. Bij de politie is een aandachtsfunctionaris werkzaam.

De kindcheck (onderdeel stap 1)

De Kindcheck is onderdeel van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Doel van de Kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico wat betreft huiselijk geweld of kindermishandeling door de situatie waarin hun ouders/verzorgers zich verkeren.. De Kindcheck vindt plaats in stap 1 van de Meldcode.

De Kindcheck geldt voor alle beroepskrachten die onder de Wet verplichte Meldcode vallen. De Kindcheck is gericht op beroepskrachten die contacten hebben met volwassen en niet met hun (klein-)kinderen, en daarom ook niet beschikken over kind-signalen.

De Kindcheck is in alle gevallen aan de orde waarin de beroepskracht zich, vanwege de ernstige situatie van volwassenen, zorgen maakt over mogelijk aanwezige minderjarige kinderen. De Kindcheck geldt als een beroepskracht meent dat er, vanwege de toestand van volwassenen, risico's zijn op ernstige schade voor kinderen of een bedreiging van de veiligheid van kinderen die afhankelijk zijn van de zorg van de volwassene. Zo geldt de Kindcheck bijvoorbeeld in geval van een ernstige (chronische) depressie, zware verslaving, (dreigende) huisuitzetting, geweld tussen huisgenoten, suïcidepoging.

NB:

- Ook het contact met een adolescent waarbij de beroepskracht zich zorgen maakt over eventueel aanwezige broertjes en zusjes in het gezin kan aanleiding zijn voor het uitvoeren van de Kindcheck;
- De Kindcheck geldt ook voor zwangere vrouwen.

Bij twijfel over de veiligheid van de kinderen de stappen van de Meldcode doorlopen. Eerst vastleggen door welke signalen bij de ouder de twijfels ontstaan over de veiligheid van de kinderen. Daarna de verdere stappen van de Meldcode doorlopen die ervoor zorgen dat er ook verder onderzoek plaatsvindt en dat er, zo nodig, passende hulp komt.

De Verwijsindex (onderdeel stap2)

De verwijsindex maakt onderdeel uit van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wanneer deze binnen de gemeente waar de school zich bevindt hierbij is aangesloten.

Medewerkers in het onderwijs kunnen hun betrokkenheid bij een kind signaleren op het moment dat er extra ondersteuning gewenst is of wanneer het gewenst is om in contact te treden met externen.

Het doel van de Verwijsindex: de best mogelijke ondersteuning en begeleiding aan een kind, jeugdige en gezin bieden! Hiervoor is het nodig dat ondersteuning, begeleiding en hulpverlening op elkaar wordt afgestemd. Je zoekt als instanties verbinding met elkaar.

De Verwijsindex is een digitaal contactinstrument voor professionals, betrokken bij kinderen/jeugdigen van 0 tot 23 jaar en/of hun ouders. Professionals kunnen hun betrokkenheid bij een kind/jeugdige tot 23 jaar aangeven door middel van het afgeven van een signaal. Als een professional betrokken is bij de ouders, kan er ook een signaal op het kind worden afgegeven.

Als twee of meer professionals een signaal afgeven op één uniek kind of een broertje/zusje is er sprake van een match. Deze professionals krijgen elkaars contactgegevens en nemen contact met elkaar op. Wat er vervolgens afgestemd wordt, hangt af van de casus. In het ene geval zal er een overleg gepland worden, het liefst met ouder(s) en/of jeugdige erbij. In het andere geval zal het blijven bij telefonische afstemming en is verdere samenwerking niet nodig.

De bedoeling van de Verwijsindex is het in kaart krijgen wie allemaal betrokken zijn bij een kind met andere woorden: Verbinding zoeken.

De exacte werkwijze van de verwijsindex staat beschreven in de bijlage.

8. Participatie van kinderen

Kinderen kunnen pas participeren als professionals hen goede informatie geven. Het gaat hierbij om procesinformatie, informatie over hun recht om veilig op te groeien en hun recht op participatie.

Op onze scholen zitten kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar. Het ligt aan de leeftijd van het kind hoe de participatie ingevuld wordt en hoe en of de informatie wordt gegeven. Wij laten ons hierbij adviseren door Veilig Thuis of GGD. Het participeren moet het kind helpen en niet belasten. Dit kan per casus verschillen gezien de leeftijd van het kind. Hieronder de werkwijze die wij als leidraad hanteren.

De eigen leerkracht is voor alles in eerste instantie altijd degene die de gesprekken met de kinderen voert. Ook bij de stappen van de meldcode. De leerkracht kent het kind het beste. Mocht de leerkracht inschatten dat het beter is als iemand anders het gesprek gaat voeren of dat iemand anders aanschuift dan kan dat. Dat houdt in dat alles wat in het kader van de participatie van het kind bij de meldcode door de leerkracht wordt uitgevoerd.

In het gesprek bij stap 3 van de meldcode komt het volgende in ieder geval aan bod.

Informatie over proces

- Informatie over bestaande zorgen inclusief het vragen naar de mening van het kind over de zorgen. Herkent deze de zorgen.
- Informatie over welke stappen mogelijk te zetten en wat mogelijke consequenties zijn
- Wie actie onderneemt, met welk doel en wanneer
- Informatie over wanneer het kind terugkoppeling krijgt en van de leerkracht of degene waarmee het kind de gesprekken voert.
- Informatie over het verloop van het besluitvormingsproces (ligt wel aan de leeftijd van het kind)
- Informatie over bij wie het kind terecht kan als hij of zij het oneens is met een genomen beslissing of over wat er met zijn of haar mening is gedaan (recht op klacht of verzet) (ook dit ligt aan de leeftijd van het kind)

Naast het gesprek in stap 3 is de leerkracht van het kind het vaste aanspreekpunt voor het kind gedurende het hele proces van de meldcode tenzij anders is afgesproken in overleg met de leerkracht en/of kind.

Om ervoor te zorgen dat in het gesprek behorende bij stap 3 niet te veel informatie in één keer wordt gegeven kan het zijn dat er meerdere gesprekken plaats moeten vinden.

Als Adenium besteden wij binnen het onderwijsprogramma aandacht aan:

Informatie over veilig opgroeien

Het recht veilig op te groeien, met daarbij aandacht voor:

- Dat wat normaal is in de omgang tussen ouders en kinderen
- Dat conflicten anders beëindigd kunnen worden dan met psychisch en/of fysiek geweld
- Dat kinderen geen schuld hebben aan mishandeling, verwaarlozing of seksueel misbruik.

Recht op eigen mening

- Informatie over het recht om betrokken te worden, om hun mening te geven en de mogelijkheden te participeren.
- Informatie over de manier en momenten waarop het kind kan participeren gedurende het proces

Mocht zich een situatie voordoen bij een kind en het bovenstaande is in het lesprogramma nog niet aan de orde geweest dan zal de leerkracht van het kind een gesprek met het kind aangaan al dan niet met ondersteuning.

Vragen en luisteren naar de visie van het kind

De leerkracht, tenzij afgesproken is dat het iemand anders is draagt zorg voor het vragen naar de mening van het kind over:

- De bestaande zorgen over de thuissituatie en de beleving van het kind
- Over door het kind geopperde oplossingen
- Over voorgenomen beslissingen van professionals, tenminste over het besluit in de stap 5 om een melding te doen, hulp te verlenen of te organiseren of af te sluiten

Dit zal op de momenten plaatsvinden wanneer het speelt in de procedure. Ook is een deel van bovenstaande onderdeel van het gesprek in stap 3 van de meldcode.

We kijken wel naar de leeftijd van het kind. Bij jonge kinderen zal bijvoorbeeld het derde punt in ieder geval niet besproken worden. We kijken bij de afweging naar het feit wat het kind oplevert. Helpt we het kind hierbij of belasten we het kind extra.

De mening van het kind in de besluitvorming

Afhankelijk van de leeftijd van de leerling wordt voor het definitieve besluit door de leerkracht aan het kind gevraagd wat volgens hem/haar zou moeten gebeuren. In dat geval:

- Wordt de mening van het kind meegewogen in de besluitvorming
- Krijgt het kind informatie over het uiteindelijke besluit en wordt zijn/ haarr visie daarop gevraagd wordt
- Krijgt het kind informatie over hoe zijn/haar visie is meegewogen in de besluitvorming
- Kan het kind bezwaar maken
- Wordt het bezwaar van het kind tegen de voorgenomen beslissing meegewogen

Route bij disclosure

Degene waarbij het kind de onthulling doet is iemand waar het kind zich veilig voelt.

Als dat niet de eigen leerkracht of de aandachtsfunctionaris is, dan zal degene toestemming aan het kind vragen om het te delen met de eigen leerkracht.

Degene waarbij het kind de onthulling doet zal altijd aangeven dat gezien de ernst van de zaak geen geheimhouding kan beloven. Je belooft wel dat je alle stappen, die je zult ondernemen van te voren met het kind zult delen en niks zult doen zonder dit met het kind te bespreken.

Je doorloopt ongeacht wel of geen toestemming de stappen van de meldcode. De leerkracht neemt contact op met de aandachtsfunctionaris van de school waarna ze samen de vervolgstappen zullen zetten.

Steun

Wanneer er acties uitgezet zijn en het kind is hierbij betrokken is de leerkracht de gesprekspartner van het kind is. Tenzij afspraken zijn gemaakt dat dit iemand anders is.

Krijgt het kind zelf hulpverlening dan zijn zij degene die het kind ook steunen.

Als school zijn er afspraken dat de intern begeleider het traject door de hulpverlening coördineert en monitort. De contacten met Veilig Thuis verlopen via de aandachtsfunctionaris. Binnen de school informeren de betrokkenen elkaar regelmatig.

Tips voor een gesprek

In de bijlage staan suggesties waarvan gebruik gemaakt kan worden ter voorbereiding van het voeren van het gesprek met een kind. Deze komen uit de "Handreiking Participatie van kinderen in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling" (VW, 2018).

Bijlage 1: DE SOCIALE KAART

Politie: 112 in noodsituaties
0900 – 8844 geen speed

Veilig Thuis: Tesselscadestraat 2
8913 HB Leeuwarden
058 – 2333777 of 0800 - 2000

Centrum Jeugd en Gezin gemeente Smallingerland (gebiedsteam)

Moleneind 22
9203 ZX Drachten
088 – 5335300

Centrum Jeugd en Gezin gemeente Tytsjerksteradiel (gebiedsteam)

Tj. H. Haismastrat 7a
9351 AT Burgum
088 5335333

Centrum Seksueel Geweld: 088 - 2080088

Fier: Holtsmeerweg 1
8936 AS Leeuwarden
058 – 2157084

GGD Friesland: Harlingertrekweg 58
8913 HR Leeuwarden
088 – 2299444

De kindertelefoon: 0800 – 0432 tussen 10.00 en 22.00 uur bereikbaar

Bijlage 2: DEFINITIE KINDERMISHANDELING EN HUISELIJK GEWELD

Definitie kindermishandeling:

Is het kindermishandeling als een kind een tik op de vingers krijgt of voor straf zonder eten naar bed moet? Niet als het één keer gebeurt, maar wel als het vaker voorkomt en het kind zich daardoor thuis niet veilig voelt. Kindermishandeling is een verzamelnaam. Onder kindermishandeling verstaan we elk gedrag van een volwassene waardoor een kind lichamelijk of psychisch schade kan oplopen. Dat gedrag kan bewust, onbewust, actief (een kind iets aandoen) of passief zijn (iets nalaten te doen). Kindermishandeling vindt vaak plaats in de huiselijke kring door bijvoorbeeld de ouders of verzorgers van het kind. De meeste ouders of verzorgers mishandelen of verwaarlozen hun kind niet met opzet. Vaak kunnen zij door eigen problemen de zorg voor hun kind niet (meer) aan of weten ze niet goed wat hun kind nodig heeft. In gezinnen waar sprake is van kindermishandeling, is vaak een patroon ontstaan dat niet gemakkelijk kan worden doorbroken. Hoe lang de mishandeling speelt en hoe vaak het kind wordt mishandeld, heeft invloed op de ernst van de schade die het kind oploopt. Ook buitenshuis kan een kind worden mishandeld, verwaarloosd of seksueel worden misbruikt. In de meeste situaties gaat het om een bekende volwassene die door het kind wordt vertrouwd en van wie het kind op een of andere manier afhankelijk is.

In de Jeugdwet art. 1 wordt kindermishandeling als volgt omschreven: “Kindermishandeling is elke vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.” Ook verwaarlozing en het onthouden van noodzakelijke hulp, medische zorg en onderwijs vallen hieronder.

Vormen van kindermishandeling:

Over het algemeen worden de volgende vormen van kindermishandeling onderscheiden:

- Lichamelijke mishandeling
  - Lichamelijke verwaarlozing
  - Emotionele of psychische mishandeling
  - Emotionele of psychische verwaarlozing
  - Seksueel misbruik, incest, kinderporno e.d.
  - Getuige zijn van huiselijk geweld, ruzie en vechten tussen ouders (waaronder ook vechtscheiding)
- Soms zijn kinderen slachtoffer van één van deze vormen van kindermishandeling, maar vaker komen meerdere vormen tegelijkertijd voor. Het kind wordt bijvoorbeeld zowel geslagen als uitgescholden. Daarnaast worden nog drie bijzondere categorieën van kindermishandeling genoemd:
- Cultuur- en/of religie-gerelateerde mishandeling, zoals meisjesbesnijdenis, eerwraak en uitdrijvingsrituelen.
  - Bedreiging van een ongeboren kind.

Definitie huiselijk geweld:

Huiselijk geweld is geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring of uit de familiekring van het slachtoffer. Dit kunnen (ex-)partners, gezins- en familieleden of huisvrienden zijn. De meest bekende vorm van huiselijk geweld is lichamelijk geweld: slaan, schoppen, krabben, bijten en alle andere vormen van geweld waar fysiek contact bij komt kijken. Bij psychisch huiselijk geweld wordt het slachtoffer uitgescholden, gekleineerd of is er sprake van (subtiele vormen van) manipulatie, dwang en/of dreiging. Ook lichamelijke en psychische verwaarlozing (bijvoorbeeld onthouden van lichamelijke verzorging en/of affectie), financiële uitbuiting, huwelijksdwang, achterlating en seksueel misbruik zijn vormen van huiselijk geweld. Afhankelijk van de leeftijd van het slachtoffer, de vorm van mishandeling en de relatie tussen slachtoffer en pleger wordt er gesproken van kindermishandeling, (ex-) partnergeweld, oudermishandeling, ouderenmishandeling of eer gerelateerd geweld.

Bijlage 3: DE KINDCHECK (extra informatie)

Wat is de kindcheck?

De kindcheck valt onder stap 1 van de meldcode en is aan de orde wanneer een volwassene of adolescent in een (medische) situatie verkeert die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan berokkenen. U onderzoekt in dat geval in een gesprek met de betrokkene of er kinderen bij de betrokkene wonen en wie er voor hen zorgen. Op basis van deze informatie beslist u of u verder actie moet ondernemen door de verdere stappen van de meldcode in te zetten.

Hoe voert u het gesprek?

In een gesprek bespreekt u met de betrokkene de volgende vragen.

1. Zijn er signalen van ouderproblematiek zoals huiselijk geweld, middelengebruik, ernstige psychiatrische problematiek of een verstandelijke beperking die mogelijk bedreigend zijn voor kinderen?
  - Ja: Ga naar vraag 2.
  - Nee: U kunt de kindcheck afsluiten.
2. Zorgt de betrokkene voor kinderen of is de betrokkene zwanger?
  - Ja: Ga naar vraag 3.
  - Nee: U kunt de kindcheck afsluiten.
3. Vragen die u kunt stellen:
  - wonen er minderjarige kinderen bij u in huis?
  - deelt u de zorg met een ander?
  - heeft u een (ex-)partner wiens kinderen u geregeld ziet?
  - bent u mogelijk zwanger?
  - wanneer er kinderen zijn die niet in huis wonen: hoe vaak ziet u de kinderen, ziet u de kinderen alleen?
  - lukt het u de kinderen voldoende zorg en veiligheid te bieden?
  - heeft u hulp bij de verzorging van de kinderen?
  - zou u zorg wensen bij de verzorging van de kinderen?
4. Indien de betrokkene geen of onduidelijk antwoord geeft, zijn er drie mogelijkheden:
  - U vindt geen andere hulpverlener die bij het gezin betrokkenen is. Leg aan de betrokkene uit dat u de stappen van de meldcode gaat volgen.
  - Er is een andere hulpverlener bij het gezin betrokken. Deze neemt de zorgen en verantwoordelijkheden over.
  - Er is een andere hulpverlener bij het gezin betrokken. Deze neemt de zorgen niet over. Leg aan de betrokkene (en deze hulpverlener) uit dat u de stappen van de meldcode gaat volgen.
5. U kunt altijd Veilig Thuis om advies vragen.
6. Heeft u vluchtig of eenmalig contact met een betrokkene?
  - Ja: Vertel de betrokkene dat je Veilig Thuis om advies vraagt. In overleg met Veilig Thuis kun je besluiten een melding bij Veilig Thuis te doen of zelf hulp te organiseren.
  - Nee: Volg de stappen van de meldcode.

Bijlage 4: DE VERWIJSINDEX (extra informatie)

Samen met de ouder of uw kind

Voordat het signaal wordt afgegeven in de Verwijsindex, bespreek je het met de ouder. Je kunt dan al samen met de ouder bespreken hoe en waar je het onderwerp wilt bespreken als er een match ontstaat: schriftelijk, telefonisch, op een gezinsbijeenkomst, een rondetafelgesprek of wellicht op een andere passende manier. Het kan ook zo zijn dat er na een match even niks gebeurt. Soms is het voldoende dat professionals van elkaar weten dat ze betrokken zijn.

De ouder heeft hierin een belangrijke rol. Signaleren wordt in de meeste gevallen samen met de ouder gedaan of nadat de ouder hiervoor toestemming heeft gegeven. Wanneer je geen contact meer met de ouder kan krijgen (om wat voor reden dan ook) kan het voorkomen dat je zonder toestemming van de ouder een signaal afgeeft. Dit gebeurt echter zeer zelden!

Hoe lang blijft een signaal staan?

In de wet is vastgelegd dat een signaal maximaal twee jaar blijft bestaan. De professional kan het signaal eerder verwijderen, maar het kan ook na twee jaar verlengd worden.

Op het moment dat een jongere 23 jaar wordt, verdwijnen alle gegevens in de Verwijsindex. Ook dit is in de Jeugdwet vastgelegd. De Verwijsindex is er voor kinderen en jongeren tot 23 jaar.

Rechten van ouder(s)

De ouders hebben met betrekking tot de Verwijsindex een aantal rechten. In de meeste gevallen heb je toestemming aan de ouder gevraagd en deze gekregen om een signaal af te mogen geven en besproken hij wat er gedaan wordt wanneer er een match ontstaat. Echter, in het uiterste geval kan je geen toestemming nodig om een signaal af te geven. Indien mogelijk informeer je de ouders van over wat je hebt gedaan.

1. De ouders hebben altijd recht op inzage van uw gegevens. Dit kan worden opgevraagd bij degene die het signaal heeft afgegeven. De informatie in de Verwijsindex bestaat uit de naam, geboortedatum en het adres van uw kind. Meer informatie kan de professional dus ook niet verstrekken.
2. De ouders hebben het recht om bezwaar te maken tegen de beslissing om een signaal af te geven.
3. De ouders hebben het recht om de professional te verzoeken om het signaal te verwijderen. Dit verzoek kunnen de ouders richten aan de professional/organisatie die het signaal heeft afgegeven.

Waar dient u een bezwaar in?

In principe dient de ouder een bezwaar in bij de professional/organisatie van de professional die een signaal heeft afgegeven. Komt je er samen met de ouder niet uit of wil de ouder een algemeen bezwaar indienen? Dan kan de ouder ook terecht bij uw gemeente, de eigenaar van de Verwijsindex. Bij welke gemeente de ouder het bezwaar kan indienen wordt bepaald door de woongemeente (de gemeente waar de ouder staat ingeschreven):

- Indien de ouder en het kind in dezelfde gemeente staan ingeschreven dient u het bezwaar in bij die woongemeente.
- Staat het kind in een andere gemeente ingeschreven? Dan dient de ouder het bezwaar in bij de gemeente waar het kind staat ingeschreven.

Bijlage 5: TOELICHTING AFWEGINGSKADER (stap 4)

AFWEGINGSVRAAG 2:

Heb je een vermoeden van acute en/of structurele onveiligheid?

Definitie: Acute onveiligheid:

Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende uren/dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig. Dit om te voorkomen dat er (meer) fysiek letsel en/of ernstige mentale schade ontstaat.

Toelichting

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat de professional allereerst en voortdurend in of een betrokkene in acuut (levens)gevaar is. Dit betreft fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van kinderen of (zorg)afhankelijke volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) en bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van (medische) middelen of onthouden van noodzakelijke medische hulp of het verrichten van onnodige zorg of nalaten van benodigde zorg. De professional vraagt zo nodig een (forensisch) medisch expert, bijvoorbeeld op het gebied van letselduiding, om het vermoeden van acute onveiligheid te onderbouwen.

Vragen ter afweging

- Verkeert één van de betrokkenen in direct (levens)gevaar?
- Is er ernstig letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe?
- Is er sprake van mensenhandel (zoals uitbuiting of gedwongen prostitutie)?
- Is er sprake van het in gevaar brengen van kinderen en kwetsbare volwassenen als gevolg van excessief middelenmisbruik en/of een acute psychische crisis van de verantwoordelijke ouder/partner/verzorger?
- Is er een acute dreiging om zichzelf én een naaste (waaronder (ex-)partner, kinderen of een familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (ontvoering, familiedrama, eerwraak, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking)?
- Is er sprake van geweld of verwaarlozing leidend tot verminkingen, handicaps of de dood bij een lid van het gezin?
- Is er sprake van fysieke verwaarlozing die acuut de gezondheid bedreigt van zeer jonge kinderen, volwassenen met een beperking, ouderen of anderen in een zorgafhankelijke situatie?
- Is er sprake van een (herhaalde) suïcidepoging van een ouder van een minderjarig kind dat zorgafhankelijk van hem of haar is en is er geen andere verzorger voor het kind?
- Heeft de (mogelijke) plegger van het geweld direct toegang tot het slachtoffer, of is het slachtoffer in een zorgafhankelijke positie van de plegger?
- Is er sprake van recent gewelddadig gedrag zoals verwondingen die medische behandeling of medisch sporenonderzoek behoeven (bijvoorbeeld: poging tot wurging, bedreiging met een wapen, seksueel geweld/misbruik)?

Voorbeelden

Onderstaande lijst bevat een aantal, niet uitputtende voorbeelden van situaties van acute onveiligheid.

- Vermoeden op (ernstig) toegebracht letsel bij personen vanaf -9 maanden of een poging daartoe dat als teken van onveiligheid wordt ingeschat. Daaronder vallen tenminste alle letsels die medische behandeling behoeven.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie door iemand uit de huiselijke kring of door iemand tot wie het slachtoffer in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, en een reële kans op herhaling of onvoldoende zicht daarop.
- Acute bedreiging door een ouder/verzorger om een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (opsluiting, familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking (VGV)).
- Onthouden van direct noodzakelijke zorg, voedsel, medicatie, huisvesting en hulpmiddelen waardoor de gezondheid acuut wordt bedreigd.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een minderjarige/(zorg)afhankelijke volwassene of oudere verzint, (medische) onderzoeksgegevens of bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek bewust selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen die acuut de gezondheid bedreigen, daadwerkelijk veroorzaakt.
- Door het slachtoffer of ouder/pleger zelf onthullen van - en/of hulp vragen voor - een situatie van actuele kindermishandeling en of huiselijk geweld waar hulp onvoldoende oplossing voor biedt.
- Een acuut onveilige situatie ontstaat of zorg dreigt weg te vallen voor een minderjarige of (zorg)afhankelijke volwassene of oudere vanwege een (dreigende) suïcide, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol en/of drugs door ouder/verzorger.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Gebruik van alcohol/drugs door zwangere of huiselijk (fysiek) geweld richting zwangere dat acuut de gezondheid van de zwangere en/of de ongeborene bedreigt.
- Blootstellen van een kind aan oorlogsgeweld door te gaan wonen in een oorlogsgebied en/of zich aan te sluiten bij een groepering die aan strijd in oorlogsgebied deelneemt.

Definitie: Structurele onveiligheid

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of situaties van geweld die de gezondheid, het welzijn of de ontwikkeling bedreigen.

Toelichting:

Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor herhaling en of voortduren van onveiligheid (bij pleger en slachtoffer) in de toekomst.

Vragen ter afweging

- Is er sprake van eerder (aangetoond) huiselijk geweld of kindermishandeling binnen het gezin of huishouden?
- Is er gedurende enkele weken of langer sprake van geweld of andere onveilige situaties tussen leden in een gezin of huishouden?
- Is er sprake van structurele, inadequate of inconsequente basiszorg (onderdak, kleding, voeding, persoonlijke spullen en speelgoed) door een onvoldoende of onregelmatig inkomen om hierin te voorzien?
- Ondergaan de kinderen of een kwetsbare volwassene structureel emotioneel en/of psychisch geweld, zoals: onvoldoende affectie, vernedering, voortdurend negatieve benadering, opsluiting, verbale intimidatie, ernstige strijd tussen ouders, kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld of bedreigingen?
- Is er sprake van (een vermoeden van) seksueel misbruik van minderjarige kinderen?
- Is er sprake van seksueel wervend gedrag door kinderen of ander niet- leeftijdsadequaat seksueel gedrag?
- Zijn er seksuele of gewelddadige filmpjes van een kind in omloop die tegen zijn/haar wil zijn gemaakt en die leiden tot chantage en/of pesterijen?
- Is er sprake van dwangmatig controlerend geweld waarbij een van de partners intimidatie en controle uitoefent over de ander?
- Is er sprake van escalerend en zich herhalend geweld na een echtscheiding, bijvoorbeeld in de vorm van stalking door een van de ex- partners?
- Zijn de ouders onvoldoende in staat hun kinderen te beschermen tegen geweld, (seksueel of financieel) misbruik of uitbuiting door derden, of initiëren ze dit?
- Is er sprake van een patroon van geweld (geweldsspiraal), waarbij oplopende spanningen uitbarsten in geweld en de partners daarna proberen het weer goed te maken, tot de spanningen opnieuw oplopen?
- Is er sprake van psychische problematiek, verslavingsproblematiek, agressieproblematiek of andere problemen bij volwassenen die kunnen leiden tot een gewelddadige reactie naar andere leden in het cliëntsysteem bij oplopende spanning?
- Is er sprake van (zich herhalend) geweld in een cliëntsysteem dat zorg mijdt, veelvuldig verhuist of 'shopt' langs allerlei instellingen?
- Is er sprake van een overbelaste mantelzorger die gedurende langere tijd (enkele weken of langer) verbaal of lichamelijk geweld gebruikt tegenover de volwassene die zorgafhankelijk van hem of haar is?
- Is er sprake van financiële uitbuiting door een betrokkene/familielid van een zorgafhankelijke volwassene?

Voorbeelden

Onderstaande lijst bevat een aantal illustratieve, niet uitputtende voorbeelden van situaties van structurele onveiligheid.

- Minderjarigen en ongeboren kinderen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van onder andere verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en psychische veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Vergelijkbare situaties met (zorg)afhankelijke volwassenen en/of ouderen.
- Kinderen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld.
- Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Definitie: Onthulling / Disclosure

Het zelf onthullen van – en/of hulp vragen voor actuele kindermishandeling en/of huiselijk geweld door het slachtoffer of de pleger (disclosure).

Toelichting

Een specifieke vorm van acute onveiligheid is 'disclosure'. We spreken van 'disclosure' (ook wel onthulling genoemd) als slachtoffers, kinderen en/of volwassenen, uit zichzelf een professional om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling, of zich hierover uiten zonder hulp te vragen. Dit betekent veelal dat het slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

Vragen ter afweging

- Is er sprake van een uitspraak die wijst op een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Gaat het over een situatie in het verleden of over een actuele situatie? Is het kind of de zorgafhankelijke volwassene nu veilig?
- Is er een sprake van een acute noodzaak voor medische zorg en/of sporenonderzoek?
- Is er bij de minderjarige of een zorgafhankelijke volwassene sprake van bij het verhaal behorend gedrag dat wijst op een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?

Afwegingsvraag 3.**Ben ik in staat effectieve (passende) hulp te bieden of organiseren?**

Binnen de mogelijkheden van het beroep, de eigen kennis en/of deskundigheid, de organisatie waar hij/zij werkt en persoonlijke omstandigheden weegt de professional of hij zichzelf voldoende in staat acht op dat moment te handelen naar de onveilige situatie of de vermoedens daarvan. Het is belangrijk na de melding in gezamenlijk overleg met Veilig Thuis te kijken welke hulp nodig is en wie wat kan bieden.

Vragen ter afweging

- Heeft de professional de mogelijkheid indien nodig het slachtoffer in veiligheid te brengen?
- Zijn er duidelijke afspraken over de veiligheid met het cliëntsysteem en de betrokken professionals te maken?
- Is er voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden?
- Voelt de professional zich voldoende deskundig en bekwaam om veiligheid te bewerkstelligen, al dan niet in samenwerking met anderen?
- Kan de professional de eventuele spanning die bij de situatie komt kijken hanteren?

Afwegingsvraag 4.**Werken de betrokkenen mee aan de geboden of georganiseerde hulp?**

De professionals schat in en monitort of zijn inzet tot beweging bij de betrokkenen leidt. En of hij in afstemming met andere betrokken professionals aan de slag kan.

Vragen ter afweging

- Zijn de betrokkenen, alle leden van het cliëntsysteem en het bredere netwerk van (informele) steunfiguren, bereid en in staat de voorgestelde hulp direct aan te gaan?
- Hebben alle betrokkenen en de betrokken professionals de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid?
- Wordt er door alle betrokkenen gewerkt aan het herstel van directe veiligheid en het wegnemen van de oorzaken van het geweld?
- Is de hulp gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling bij de betrokkene(n)?
- Er is sprake van een gezamenlijke analyse en een risicogestuurd zorg- en herstelplan met doelen en evaluatiemomenten?
- Is dit plan op maat gemaakt met alle betrokkenen van het gezin of huishouden, waarbij de doelen van begeleiding en/of hulpverlening helder zijn gesteld?
- Indien meerdere professionals betrokken zijn: zijn er voor iedereen bekende afspraken over samenwerking en casusregie op de veiligheid en de (en multidisciplinaire) hulpverlening?

Afwegingsvraag 5.**Leidt deze hulp tot duurzame veiligheid?**

Een professional die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling weegt telkens af of de onveiligheid daadwerkelijk stopt of zich herhaalt, ondanks de aanwezigheid van een veiligheidsplan en zorg/herstelplan.

Vragen ter afweging

- Stopt het geweld niet binnen de verwachte termijn?
- Is de problematiek (nog) ernstiger dan verwacht?
- Worden de gestelde doelen niet behaald binnen de verwachte termijn?
- Loopt de uitvoering van het veiligheids- en/of hulpverleningsplan vast?
- Is er specifieke expertise nodig?

Bijlage 6: COMPETENTIEPROFIELEN:

De verantwoordelijkheden zijn verdeeld aan de hand van competenties. In onderstaand schema is zichtbaar welke onderdelen van de meldcode bij jouw rol/functie horen.

Profiel	Verantwoordelijkheid	Competentie	Functie	Acties / taken
1	Signaal verantwoordelijkheid school	Verantwoordelijk voor stap 1 en 2 van de meldcode. school	Leerkracht Onderwijsassistent Conciërge Onderwijsondersteunend Personeel Vrijwilligers.	De leerkracht noteert de signalen. Alle anderen geven de signalen die zij opvangen door aan de leerkracht. De leerkracht kan vanaf stap 1 van de meldcode de aandachtsfunctionaris vragen voor ondersteuning.
2	Signaal- en handel verantwoordelijkheid school	Verantwoordelijk voor stap 1 tot en met 5 van de meldcode. school	Leerkracht Aandachtsfunctionaris.	Vanaf stap 2 van de meldcode is de aandachtsfunctionaris in ieder geval betrokken. Deze kan indien noodzakelijk ondersteunen bij het voeren van de gesprekken. Wint eventueel samen met de leerkracht informatie in bij anderen. Mocht nog niet gesproken zijn met de betrokkenen dan altijd anoniem sparren met externen en andere derden.
3	Advies verantwoordelijkheid school	Adviseren, steunen, nazorg medewerkers. Adviseren implementatie en borging meldcode in de school.	Aandachtsfunctionaris van de school.	Samen met de collega die de signalen heeft geconstateerd de hele meldcode goed doorlopen en monitoren of volgens de meldcode wordt gehandeld. Gevraagd en ongevraagd advies aan directie.
4	Implementeer- en borg verantwoordelijkheid school	Implementeren meldcode en werkprocessen. Borgen kennis en vaardigheden medewerkers.	Directe Aandachtsfunctionaris en directie van de school.	Jaarlijks de meldcode agenderen op een teamvergadering. Nieuwe collega's op school informeren over de noodzaak van het volgen van de meldcode en deze wijzen op de scholing. Zorgen dat meldcode op de website van de school is geplaatst en op school ter inzage ligt.
5	Implementatie- en borg verantwoordelijkheid bestuur	Implementeren meldcode in de gehele organisatie zodat de scholen het kunnen implementeren	Indirecte aandachtsfunctionaris Bestuur.	Is vraagbaak van de directe aandachtsfunctionarissen van de scholen. Verzorgt de jaarlijks bijeenkomst voor de directe aandachtsfunctionarissen.

		Faciliteren en uitvoering scholing		<p>Verzorgt de scholing voor alle medewerkers inclusief directe aandachtsfunctionarissen.</p> <p>Geeft gevraagd en ongevraagd advies aan bestuur.</p> <p>Evalueert jaarlijks het werken met de meldcode samen met de directe aandachtsfunctionarissen van de scholen.</p> <p>Evalueert eens in de twee jaar het beleid rondom de meldcode en past deze indien noodzakelijk aan.</p> <p>Heeft overleg met externe ketenpartners.</p> <p>Maak de jaarplanning m.b.t activiteiten rondom de meldcode en directe aandachtsfunctionarissen.</p>
--	--	------------------------------------	--	--

Bijlage 7: INFORMATIE DELEN EN VERWERKEN (extra informatie)

Wat is het beroepsgeheim?

Alle professionals hebben een beroepsgeheim. Dit betekent dat je als regel toestemming nodig hebt van de betrokkene om informatie over de betrokkene aan anderen te geven of extern overleg over hem te voeren. Dat geldt ook voor de medewerkers binnen de scholen.

Bij kinderen tot 12 jaar moet toestemming gevraagd worden aan de ouders/wettelijke vertegenwoordigers. Bij kinderen tussen 12 en 16 jaar moet zowel aan de jongere als de ouders/wettelijke gezaghebbers toestemming worden gevraagd.

Wat is ouderlijk gezag en voogdij?

Ouders zijn getrouwd of hebben geregistreerd partnerschap

Ouders verkrijgen automatisch het gezag van hun kind wanneer zij voor de geboorte of adoptie van het kind getrouwd of geregistreerd partner zijn.

Ouders zijn niet getrouwd en hebben geen geregistreerd partnerschap

De moeder krijgt automatisch gezag indien zij 18 jaar of ouder is, niet onder curatele staat of een geestelijke stoornis heeft.

De vader heeft niet automatisch gezag. Het gezamenlijk gezag kan worden aangevraagd bij de rechtbank.

Ouders zijn gescheiden

Ouders behouden samen het gezag. In enkele gevallen beslist de rechter anders en krijgt één van de ouders alleen het gezag.

Ouder zonder gezag

Ouders zonder gezag hebben recht op informatie over hun kind. De ouder die het gezag heeft moet de ouder zonder gezag informatie geven over de kinderen. Bijvoorbeeld over gezondheid en school. Als de ouder met gezag belangrijke beslissingen wil nemen over de kinderen, moet hij/zij de mening vragen van de ouder zonder gezag. De ouder met gezag beslist uiteindelijk.

Professionals die belangrijke informatie hebben over het kind zijn verplicht om de ouder zonder gezag daarover te informeren wanneer deze hierom vraagt. Professionals kunnen ook uit eigen beweging ouders zonder gezag informeren, bijvoorbeeld door hen uit te nodigen voor bijvoorbeeld ouderavonden.

Gezagsregister

In het openbare Centraal Gezagsregister staat wie er gezag heeft over een minderjarig kind. Het gezagsregister is openbaar en iedereen kan een uittreksel uit het register opvragen.

Voogdij

Voogdij is het gezag van niet-ouders.

Een kind krijgt een voogd als:

de ouders zijn overleden.

de ouders geen gezag meer mogen hebben.

de ouders zijn ontheven of ontzet uit het gezag.

De rechter benoemt een voogd.

Een voogd is verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van het kind.

Hoe deelt u informatie?²

Je kunt informatie delen wanneer je voldoet aan de volgende beginselen:

1. Rechtmatig, behoorlijk en transparant

Toestemming is rechtmatig wanneer de betrokkene of de wettelijk vertegenwoordiger toestemming heeft gegeven. Hiervan kan alleen worden afgeweken wanneer je een gerechtvaardigd belang voor de verwerking dat prevaleert ten aanzien van het belang van de betrokkene, dit kan het geval zijn wanneer de veiligheid van een betrokkene in gevaar is.

Transparant is het eenvoudig, toegankelijk en begrijpelijk communiceren over wie, wat, waarom, waar, wanneer en hoe lang persoonsgegevens worden verwerkt en bewaard. Dit moet eenvoudig en duidelijk worden uitgelegd aan de betrokkene.

2. Doelbinding

Gebruik de informatie die je van een ander ontvangt alleen voor het doel waarvoor je dit hebt gekregen.

Vind je het nodig om de informatie ook te gebruiken voor een ander doel:

Voer daarover dan eerst overleg met de professional van wie u de informatie heeft gekregen.

Vraag zijn toestemming voor dit andere gebruik.

* In de meeste gevallen zal de professional die de informatie heeft verstrekt, voor gebruik voor een ander doel, opnieuw toestemming aan de betrokkene moeten vragen.

3. Minimale gegevensverwerking

Je mag niet meer persoonsgegevens verwerken dan strikt noodzakelijk is.

4. Juistheid

Je moet ervoor zorgen dat de persoonsgegevens die je verwerkt juist en nauwkeurig zijn en dat deze tijdig worden geactualiseerd.

5. Opslagbeperking

Je bewaart de persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk is en afgesproken binnen de organisatie of volgens de bewaartermijn zoals vastgesteld.

6. Integriteit en vertrouwelijkheid

Persoonsgegevens moeten worden bewaard op een veilige manier met een passende beveiliging, zodat anderen geen ongeoorloofde toegang hebben tot persoonsgegevens. Daarnaast moeten gegevens worden beschermd tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging.

Wie mag informatie delen?

Je mag informatie delen, indien je je houdt aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). In de praktijk betekent dit dat je de adviezen volgt zoals ze hier zijn beschreven.

Let wel op dat als iemand belt en zegt dat hij/zij van een bepaalde instantie is dat altijd checken. Dat kan bijvoorbeeld door aan te geven dat je terugbelt naar de organisatie.

Informatie delen met Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming

Professionals hebben een wettelijk meldrecht bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit staat in de Wet maatschappelijke ondersteuning, artikel 5.2.6. Dit meldrecht geeft professionals het recht om een melding te doen van vermoedens van huiselijk geweld bij Veilig Thuis of in crisissituaties bij de Raad voor de Kinderbescherming. Hiervoor is geen toestemming nodig van de betrokkene, zijn ouders of wettelijk vertegenwoordigers.

Het wettelijk meldrecht geeft professionals ook het recht om informatie te geven aan Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming als daar in het kader van een onderzoek om wordt gevraagd. Ook dit kan wanneer nodig zonder toestemming van de betrokkene, zijn ouders of wettelijk vertegenwoordigers.

Informatie delen met de Jeugdbescherming

De Jeugdwet geeft aan dat de jeugdbeschermer actief informatie opvraagt bij andere professionals die bij een gezin betrokken zijn. Het gaat hierbij om hulpverleners en deskundigen. Deskundigen en hulpverleners zijn verplicht hieraan mee te werken. De informatie moet wel noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling van het kind. Dit is het geval als de informatie kan bijdragen aan het voorkomen of verminderen van een bedreiging in de ontwikkeling van het kind.

Andersom geldt dat als professionals over informatie beschikken die noodzakelijk kan zijn voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, zij deze informatie uit eigen beweging kunnen verstrekken aan een jeugdbeschermer.

Informatie verwerken

Je legt de stappen van de meldcode vast in ParnasSys.

Wie legt de gegevens vast in het dossier of het registratiesysteem?

De leerkracht legt de signalen vast in het leerlingdossier van de desbetreffende leerling. De andere stappen worden door de aandachtsfunctionaris in het leerlingdossier vastgelegd.

Welke informatie leg je vast?

Stap 1.

Leg vast: - de feitelijke signalen waardoor het vermoeden van huiselijk geweld ontstaat.

Stap 2.

Leg vast: - wie er om advies is/zijn gevraagd.
- hoe het advies luidt.
- waarom er eventueel is afgeweken van de adviezen.

Stap 3.

Leg vast: - met wie een gesprek is gevoerd over de signalen.
- de reactie van de betrokkene en/of de ouders/wettelijk vertegenwoordiger op deze signalen.
- de afspraken die zijn gemaakt over een eventueel vervolg.
- indien een melding is aangekondigd, de reactie op deze melding.
- indien is besloten om geen contact over de signalen te hebben, voeg dan de redenen voor dit besluit toe.

Stap 4.

Leg vast: - de weging die is gemaakt op basis van de beschikbare informatie.
- de inhoud van het advies dat eventueel is ingewonnen.

Stap 5.

Leg vast: - het toe leiden naar passende hulp.
- het besluit of er een melding wordt gedaan en de inhoud van de melding.
- de afspraken die daarover zijn gemaakt.

Wanneer je besluit te stoppen met het doorlopen van de stappen, dan legt je dit ook vast in het dossier. Geef daarbij aan waarom je dit hebt besloten.

Hoe leg je op een zorgvuldige manier informatie vast?

- Wees feitelijk, sluit aan bij wat je hebt gehoord en gezien of waargenomen en vermijd onmiddellijke interpretaties of oordelen.
- Vermeld de bron bij informatie van anderen.
- Leg ook beschermende factoren of signalen die het vermoeden weerspreken vast.
- Leg de reactie van de betrokkenen vast, ook (of juist) als je het niet met hen eens bent.
- Zorg, als er sprake is van een mening of een hypothese, voor voldoende onderbouwing door feiten en blijf binnen je eigen deskundigheidsterrein.
- Leg medische diagnoses alleen vast als ze zijn vastgesteld door een deskundige professional.

Mag je gegevens over een ander dan de betrokkene vastleggen?

Ja, als dat noodzakelijk is voor het signaleren van het geweld of de mishandeling of voor het zetten van de volgende stappen. Informatie over ouders, en eventueel van broertjes en zusjes van een leerling zal bijna altijd vastgelegd moeten worden in verband met vermoedens van kindermishandeling.

Informatie over (ex-)partners en (ex-)echtgenoten die een betrokkene verstrekt, kan eveneens worden vastgelegd voor zover deze informatie noodzakelijk is voor het zetten van de stappen. Beperk je hierbij tot het strikt noodzakelijke, bewaak bronvermelding zodat duidelijk is wie de informatie heeft gegeven en zorg ervoor dat ook uit je aantekeningen blijkt of je zelf contact hebt gehad, zelf iets hebt vastgesteld of dat de informatie over de (ex-)partner afkomstig is van de betrokkene.

In welke uitzonderlijke gevallen kunnen deze rechten worden beperkt?

Bij wijze van uitzondering kunnen de rechten ten aanzien van het dossier worden beperkt.

Beperking is mogelijk:

- Vanwege concrete aanwijzingen dat door inzage en afschrift de veiligheid van de betrokkene, een gezinslid of die van anderen kan worden bedreigd.
- De beperking op het inzagerecht wordt ingegeven door de veiligheid van de leerling.
- Vanwege privacybelangen van een ander dan degene die om inzage verzoekt.

Beperking van de rechten van ouders met gezag

Als ouders rechten van hun kinderen uitoefenen, kunnen deze rechten, bij wijze van uitzondering, worden beperkt vanwege zwaarwegende belangen van het kind.

Bijlage 8: SCHRIFTELIJKE MELDING VEILIG THUIS

Hoe meldt u zorgvuldig in 4 stappen?

Jij maakt je zorgen en wilt een schriftelijke melding doen. Dit doe je alleen na toestemming van de directie. Deze verstuur je pas wanneer deze in ieder geval door de aandachtsfunctionaris van school en directeur is gelezen en geaccordeerd.

1. Vraag bij Veilig Thuis naar het meldingsformulier.

Lees het formulier eerst door, zodat je weet welke informatie er wordt gevraagd.

2. Leg kort en bondig vast:

- Wees feitelijk en vermijd interpretaties en oordelen.
- Vermeld de bron bij informatie van anderen.
- Onderbouw een hypothese met feiten.
- Leg medische diagnoses alleen vast als ze zijn vastgesteld door een deskundige professional.

3. Leg relevante informatie vast.

Neem hiervoor de stappen van de meldcode en maak van de stappen een vraag. Beantwoord vervolgens de vraag.

- Stap 1. Welke signalen heb je in kaart gebracht?
- Stap 2. Heb je overlegd met een deskundig professionals, de aandachtsfunctionaris en/of Veilig Thuis? Zo ja, met wie, wanneer en wat was de uitkomst?
- Stap 3. Heb je een gesprek gehad met betrokkene?
Zo ja, met wie, wanneer en wat was de uitkomst?
- Stap 4. Heb je de onveiligheid gewogen met het afwegingskader?
Zo ja, beschrijf de afwegingen en de uitkomst.
- Bij afweging 1 en 2:
Is er sprake van een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en acute of structurele onveiligheid of onthulling?
Zo ja, benoem de signalen die wijzen op acute, structurele onveiligheid of onthulling.
- Bij afweging 3, 4, en 5:
Ben je in staat om hulp te organiseren, aanvaarden betrokkenen hulp en leidt de hulp tot (herstel) van veiligheid?
Zo niet, geef aan waaraan je dit merkt.
- Stap 5. Welk besluit heb je genomen? Beschrijf of je naast deze melding ook hulp gaat organiseren.

4. Je laat de schriftelijke melding altijd lezen door de directie voordat deze wordt verstuurd:

- De aandachtsfunctionaris van jouw organisatie als je wilt weten of de melding zorgvuldig en objectief is beschreven.
- De jurist wanneer je wilt weten of de stappen die je hebt ondernomen juridisch passend zijn en vallen binnen de AVG.
- De leidinggevende wanneer je twijfelt aan je eigen veiligheid of de veiligheid collega's en/of cliënten als je deze melding gaat doen.

Bijlage 9: KINDERMISHANDELING
Signaallijsten 0 tot 4 jaar / 4 tot 12 jaar
Beschermende en risicofactoren

Wat zijn signalen van kindermishandeling?

Signalen herkennen

Signalen van kindermishandeling zijn soms moeilijk te herkennen, omdat zij vaak niet specifiek zijn voor kindermishandeling. De meeste signalen kunnen ook op een andere zorg wijzen. Signalen staan niet op zichzelf, maar krijgen betekenis door de context. Er is altijd een wisselwerking tussen ons, onze relaties en de omgeving waarin we leven. Signalen kunnen daarom soms moeilijk te herkennen zijn als kindermishandeling. Systeemgericht kijken helpt ons om een duidelijker beeld te krijgen van het kind of de jongere en zijn situatie.

Gevoeligheid voor signalen

Signaallijsten ondersteunen het signaleren van kindermishandeling. Het is belangrijk om voorzichtig met signaallijsten om te gaan. Signaallijsten zijn niet volledig, ook andere signalen kunnen wijzen op vormen van kindermishandeling. Bij het signaleren is het met name van belang dat er een gevoeligheid ontwikkeld wordt voor het herkennen van situaties die afwijken van het normale gedrag of de situatie. Het gevoelig zijn voor signalen noemen we 'signaalgevoeligheid' en kan worden versterkt doordat we ons verdiepen in kindermishandeling.

Signalen per leeftijdsgroep

De signalen zijn onderverdeeld in de leeftijdsgroepen 0 tot 4 jaar, 4 tot 12 jaar en 12 tot 18 jaar. De signalen van plegers zijn universeel voor het signaleren van kindermishandeling.

Signalenlijst kinderen 0 tot 4 jaar

Slachtoffer 0 tot 4 jaar

- Heeft angst voor lichamelijk contact of is juist overdreven gericht op lichamelijk contact
- Heeft een negatief zelfbeeld en lichaamsbeeld
- Heeft een vertraagde ontwikkeling of stoornissen (spraak, motoriek, groeiachterstand)
- Heeft onverklaarbare verwondingen op vreemde plekken, bloeduitstortingen en rode plekken rond de ogen bij zuigelingen
- Heeft verstoorde eet- en slaapgewoontes (opvallend vermageren of aankomen, oververmoeid)
- Heeft verwondingen en/of oude littekens (blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijt wonden)
- Is agressief naar zichzelf, anderen en/of omgeving
- Is bang om alleen te zijn of heeft angst voor bepaalde mensen of plekken
- Is dwingend en/of vraagt veel aandacht
- Is in zichzelf gekeerd of juist hyperactief
- Is passief en apathisch of huilt of schreeuwt buitensporig veel
- Is vaak ziek of ziektes herstellen slecht
- Is verwaarloosd (luiers niet verschoond, te kleine schoenen, slecht verzorgd gebit, vieze kleren)
- Maakt weinig/vreemd contact
- Speelt geweld- of seksuele situaties na
- Vertoont angst voor onderzoek en/of verschonen (knijpt billen samen bij optillen of verschonen)
- Vertoont extreme schrikreacties of houdt het lichaam stijf bij optillen
- Vertoont plotselinge gedragsverandering in contact met ouders/verzorgers

Specifiek voor seksueel misbruik

- Heeft buikpijn zonder aanwijsbare reden
- Heeft pijn, verwondingen, infecties aan de geslachtsorganen
- Vertoont niet bij de leeftijd passend seksueel gedrag of kennis
- Weigert om over een 'geheimpje' te praten dat het met een volwassene heeft

Signalenlijst kinderen 4 tot 12 jaar

Slachtoffer 4-12 jaar

- Blijft rondhangen na schooltijd, is heel vroeg op school en/of komt regelmatig te laat
- Gebruikt alcohol en/of drugs
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd, is niet zindelijk op de leeftijd dat het hoort of heeft een terugval in gedrag
- Gedraagt zich overdreven aangepast en afhankelijk of rebelleert
- Gedraagt zich passief en apathisch of juist heel druk
- Heeft angst voor lichamelijk contact of is juist overdreven gericht op lichamelijk contact
- Heeft een negatief beeld van zichzelf en de omgeving
- Heeft een vertraagde ontwikkeling of stoornissen (spraak, motoriek, groeiachterstand)
- Heeft ongezonde eet- en slaapgewoonten (opvallend vermageren of aankomen, oververmoeid)
- Heeft regelmatig buikpijn, hoofdpijn of last van flauwvallen
- Heeft verwondingen en/of oude littekens (blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, onverklaarbare verwondingen op vreemde plekken)
- Is agressief richting zichzelf, anderen en/of omgeving
- Is bang om alleen te zijn of heeft angst voor bepaalde mensen of plekken
- Is vaak ziek of ziektes herstellen slecht
- Is verwaarloosd (hongerig, slecht gebit, vieze, niet passende kleding)
- Is wantrouwend, houdt afstand of maakt geen oogcontact
- Laat afwijkend spel zien
- Misdraagt zich (diefstal, brandstichting, vandalisme)
- Neemt geen vriendjes mee naar huis
- Presteert op school onder het eigen kunnen of er is een plotselinge terugval in prestaties
- Vertoont angst voor lichamelijk onderzoek
- Vertoont plotselinge gedragsverandering in contact met ouders/verzorgers

- Specifiek voor seksueel misbruik
- Heeft angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- Heeft pijn, verwondingen, infecties aan de geslachtsorganen
- Vertoont niet bij de leeftijd passend seksueel gedrag of kennis
- Weigert om over een 'geheimpje' te praten dat het met een andere volwassene heeft

Beschermende en risicofactoren van kindermishandeling.

Leefgebied	Beschermende factoren	Risicofactoren⁷
Huisvesting en woonomgeving	<p>Prettige woonomgeving</p> <p>Goede huisvesting</p> <p>Gewenste gezinsuitbreiding</p> <p>Goede zorg voor huisdieren</p>	<p>Moeizame verhuizing en/of verbouwing</p> <p>Noodgedwongen samenwonen</p> <p>Ongeplande of ongewenste gezinsuitbreiding</p> <p>Ontevreden over woning en/of woonomgeving</p> <p>Problematische woonomgeving (criminaliteit, armoede, achterstand, overbevolking, slechte sociale voorzieningen)</p> <p>Slechte of te kleine huisvesting</p> <p>Veelvuldig verhuizen</p> <p>Slechte verzorging van huisdieren/dierenmishandeling</p>
Financiën	<p>Financieel overzicht</p> <p>Inkomen</p> <p>Werk</p> <p>Voldoende financiën voor basiszorg als voedsel, kleding, verwarming, medische zorg, e.d.</p>	<p>Geen financieel overzicht</p> <p>Afhankelijk van sociale bijstand/armoede</p> <p>Inkomensderving ouders</p> <p>Schulden, hypotheek- of huurachterstand</p> <p>Niet aanvragen van vergoedingen</p> <p>Werkeloosheid/weinig kansen op de arbeidsmarkt ouders/jongere</p> <p>Gevoelig zijn voor dure, langlopende abonnementen</p>
Zingeving	<p>Gemeenschappelijke normen en waarden</p> <p>Omgeving die agressie afwijst</p> <p>Tolerante religieuze overtuigingen</p> <p>Hulp kunnen en durven vragen</p>	<p>Botsende normen en waarden over o.a. opvoeding, seksualiteit en autoriteit die regelmatig tot conflicten leiden binnen het gezin</p> <p>Culturele invloeden/afwijkende subculturele normen en waarden</p> <p>Hoge tolerantie van agressie door omgeving</p> <p>Onwrikbare religieuze overtuigingen</p> <p>Spanningsveld tussen opgroeien in twee culturen</p>

		Problemen binnenshuis willen houden én oplossen Zoeken naar eigen identiteit
Lichamelijk functioneren	Goede gezondheid Aantrekkelijk uiterlijk	Extra zorgafhankelijk kind Ziekte binnen familie Puberteit, o.a. hormonale veranderingen
Dagbesteding	Ouder/opvoeder aanwezig School, (vrijwilligers)werk, hobby Dagbesteding naar draagkracht Balans tussen eigen verantwoordelijkheid jongere en gezinsverantwoordelijkheid	Geen ouder/opvoeder aanwezig in huis Gebrek aan dagbesteding Ongezonde (bij)baan/hobby jongere Spanningsveld tussen eigen verantwoordelijkheid jongere en gezinsverantwoordelijkheid
Praktisch functioneren	Dagelijkse structuur Taakverdeling in het huishouden Verblijfstatus en integratie in de maatschappij	Moeite met aanbrengen van dagelijkse structuur Overbelasting Vluchtelingen- of migrantenstatus, of leven in illegaliteit (aanwezigheid van trauma's, lage sociaaleconomische status, onzekerheid verblijfsvergunning, werkloosheid, negatief zelfbeeld)
Sociaal functioneren	Steunend sociaal netwerk Vrienden Goede sociale vaardigheden Goede relatie met andere ouder/volwassene	Moeizame scheiding ouders Op jonge leeftijd ouder (<18/ 19 jaar) Beperkt sociaal netwerk of sociaal isolement Veel alleen zijn, eenzaamheid Vrienden en/of verkering met negatieve invloed
Psychisch functioneren	Positief zelfbeeld Stabiele persoonlijkheid Positieve jeugdervaringen Bewust zijn van invloed eigen jeugdervaringen (Boven)gemiddelde intelligentie (Boven)gemiddelde emotionele intelligentie	Problematische jeugd ouders Ernstige gedragsproblemen Ontwikkelings- of concentratiestoornis Ontwikkelingsachterstand Negatieve houding t.o.v. interventies/hulpverlening Overmatige stress Positieve opvattingen over antisociaal gedrag

	Verantwoordelijkheden in verhouding met de leeftijd en ontwikkeling van de jongere Veerkracht (stressresistentie)	Problemen met reguleren/uitdrukken van emoties Verslavings- en/of psychische problematiek Verstandelijke beperking Te veel verantwoordelijkheid in verhouding met de leeftijd van de jongere
--	--	---

**Bijlage 10: EERGERELATEERD GEWELD.
Signaallijst
Beschermdende en risicofactoren.**

1. Mishandeling, geestelijke druk en controle

Om de familie-eer te beschermen kunnen mishandeling, geestelijke druk en controle worden ingezet. Hier zijn huiselijk geweld en eengerelateerd geweld vaak moeilijk van elkaar te onderscheiden.

Meisjes krijgen vaak van jongens af aan waarschuwingen dat zij zich netjes moeten gedragen, en jongens wordt verteld dat zij op hun zusje(s) moeten letten. Hier kan geweld bij komen kijken: slaan, schoppen, bangmakerij, bedreigingen of strenge controle.

Wanneer er roddels ontstaan dat een meisje zich te 'vrij' gedraagt ten opzichte van jongens, zich te sexy kleedt of wanneer een jongen zich niet 'mannelijk' genoeg gedraagt, kunnen de inperkende maatregelen ernstiger worden. De ouders sluiten haar bijvoorbeeld op in huis of houden haar thuis van school. Ook getrouwde vrouwen kunnen, zeker zolang ze in hun vruchtbare periode zijn, een vergelijkbare controle en geweld vanwege de bescherming van de eer ervaren.

2. Huwelijksdwang

Een huwelijk waarbij één of beide huwelijkspartner(s) geen zeggenschap heeft over het sluiten van het huwelijk en daarmee niet instemt of onder geestelijke of lichamelijke bedreiging meewerkt aan het sluiten van het huwelijk.

Er is sprake van een gedwongen huwelijk wanneer:

- het huwelijk door één of beide aanstaande echtgenoten onvrijwillig wordt gesloten.
- sociale druk en psychisch en/of fysiek geweld, dan wel dreiging daarmee, gebruikt worden door de ouders en/of andere gezinsleden, familie en/of de gemeenschap.

Niet alle vormen van huwelijksdwang zijn een gevolg van een eerkwestie. Er kan ook een financiële of verblijfsrechtelijke reden aan ten grondslag liggen. Als een jongere een dergelijk huwelijk weigert, kan dit alsnog een eerkwestie worden vanwege de geschonden afspraken en kan eengerelateerd geweld een gevolg zijn.

3. Verstoting

Verstoting is het 'sociaal dood' verklaren van een familielid: dit gebeurt openlijk en wordt ook echt zo uitgesproken. De verstotene moet ver van de familie gaan wonen, absoluut geen contact en steun meer zoeken, dan laat de familie deze persoon met rust.

Verstoting is soms de uitkomst van een bemiddeling als men geen andere oplossing voor een eerconflict vindt en men ook geen fysiek geweld wenst te gebruiken. Soms wil een slachtoffer zelf als uitkomst van een bemiddeling verstoten worden om dan een nieuw leven te beginnen. De familie moet hier dus wel mee instemmen en dit als zodanig benoemen: je bent mijn dochter niet meer.

4. Achterlating

Als de eer is aangetast of dreigt te worden aangetast, kan een familie de 'eerschender' achterlaten of terugsturen naar het land van herkomst. Dit gebeurt vanuit de verwachting dat zij daar, onder de hoede van grootouders of een oom en tante, beter beschermd is tegen eerverlies.

Voorbeelden van achterlating:

- Een meisje gedraagt zich in de ogen van de gemeenschap te losbandig. Zij wordt naar het land van herkomst gestuurd om te voorkomen dat zij de eer van de familie schendt. Zij wordt daar 'heropgevoed' tot een 'eervol' meisje.

- Een meisje heeft de eer van de familie aangetast omdat zij geen maagd meer is. Om te voorkomen dat dit bekend wordt stuurt de familie haar terug naar het land van herkomst, eventueel om haar daar uit te huwelijken. Ditzelfde kan gebeuren met een jongen waarvan de familie vermoedt dat hij homo is.
- Een getrouwde vrouw schendt de eer van de familie. De gemeenschap roddelt over haar in hun ogen losbandige gedrag (ze flirt bijvoorbeeld met andere mannen, zou vreemdgaan of lesbisch zijn of heeft digitale contacten met andere mannen). Haar echtgenoot en/of schoonfamilie laat haar achter in het land van herkomst, waarmee zij hopen een einde te maken aan de roddels.
- Een vrouw kan ook door haar echtgenoot worden achtergelaten in het land van herkomst omdat hij haar te 'westers' vindt of de voorkeur geeft aan een andere vrouw. De achterlating is dan een vorm van partnergeweld.

Niet alle vormen van achterlating zijn een eerkwestie. Achterlating kan bijvoorbeeld ook een financiële reden hebben.

5. Eermoord

Moord uit naam van de familie-eer noemt men 'eermoord' of 'eerwraak'. Degene die in de ogen van de familie en de gemeenschap de eer schendt, wordt vermoord. Dat kan zowel het meisje zijn dat (wellicht) geen maagd meer is als de jongen die haar ontmaagd heeft. Een getrouwde vrouw die is vreemdgegaan, of daarvan wordt verdacht, kan gevaar lopen. Ook haar minnaar loopt gevaar. Als een stel op heterdaad wordt betrapt, is de echtgenoot volgens de traditie gemachtigd ter plekke de 'eer te herstellen'. Familieberaad is dan niet nodig. Moord is het uiterste middel. De meeste families gaan hier pas toe over wanneer ze geen andere uitweg meer zien.

6. Trotsmoord

Soms is niet de seksuele eer van de vrouw maar de mannelijke trots in het geding. In traditionele families hoort de vrouw haar man te gehoorzamen, zij is zijn bezit. Zijn mannelijke eer wordt aangetast als zijn vrouw zijn gezag ondermijnt, bijvoorbeeld doordat zij wegloopt nadat ze herhaaldelijk is mishandeld of om haar kinderen te beschermen. Een manier om zijn eer te redden is door haar te doden.

7. (Gedwongen) zelfmoord

Het komt voor dat meisjes en vrouwen zelfmoord plegen om de eer te zuiveren, al dan niet daartoe aangezet door familie. Soms zien zij zelf geen andere uitweg dan de dood om onder de strenge leefregels van hun familie uit te komen. Ook kan het zijn dat de familie het meisje aanspoort tot zelfmoord om zelf gevangenisstraf te ontlopen.

8. Genezingsrituelen en bezweringen

Vrouwen en mannen met homoseksuele, lesbische, biseksuele of transgendergevoelens staan vaak onder grote druk van de familie om niet voor deze gevoelens uit te komen. In een groeps cultuur waarin de familie-eer erg belangrijk is, voldoen zij niet aan de codes voor mannelijkheid en vrouwelijkheid. Het openlijk uitkomen voor gevoelens of het aangaan van een relatie met iemand van dezelfde sekse wordt gezien als 'eerloos'. Om de familie-eer te beschermen moet diegene onder dwang soms een 'genezingsritueel' of bezwering ondergaan. De familie wil zo hun familielid 'hetero' maken, tot een 'echte' vrouw of man. Deze rituelen gaan vaak met geweld en grote geestelijke druk gepaard.

9. Huwelijkse gevangenschap

Huwelijkse gevangenschap betekent dat vrouwen tegen hun wil gedwongen worden om getrouwd te blijven in een religieus huwelijk. Deze vrouwen worden gevangene vrouwen genoemd. In de situatie van huwelijkse gevangenschap zijn vrouwen (meestal) wel gescheiden uit een burgerlijk huwelijk naar het recht van het land van verblijf, terwijl zij niet kunnen scheiden uit het religieuze huwelijk of burgerlijk huwelijk naar het recht van het land van herkomst van een of beide partners, omdat hun echtgenoot hier niet aan meewerkt.

Wat zijn signalen van eengerelateerd geweld?

Signalen herkennen

Signalen van eengerelateerd geweld zijn soms moeilijk te herkennen, omdat zij vaak niet specifiek zijn voor eengerelateerd geweld. De meeste signalen kunnen ook op een andere zorg wijzen. Signalen staan niet op zichzelf, maar krijgen betekenis door de context. Er is altijd een wisselwerking tussen ons, onze relaties en de omgeving waarin we leven. Signalen kunnen daarom soms moeilijk te herkennen zijn als eengerelateerd geweld. Systeemgericht kijken helpt ons om een duidelijker beeld te krijgen van de persoon en zijn situatie.

Gevoeligheid voor signalen

Signaallijsten ondersteunen het signaleren van eengerelateerd geweld. Het is belangrijk om voorzichtig met signaallijsten om te gaan. Signaallijsten zijn niet volledig, ook andere signalen kunnen wijzen op vormen van eengerelateerd geweld. Bij het signaleren is het met name van belang dat er een gevoeligheid ontwikkeld wordt voor het herkennen van situaties die afwijken van het normale gedrag of de situatie. Het gevoelig zijn voor signalen noemen we 'signaalgevoeligheid' en kan worden versterkt doordat we ons verdiepen in eengerelateerd geweld.

Signalenlijst eerge relateerd geweld

Slachtoffer

- Dreiging van) verbreken of verlies van contact met eigen familie
- Doet een verzoek om een maagdelijkheidsverklaring
- Doet negatieve uitingen over zichzelf
- Doet pogingen om te vluchten of maakt plannen
- Gaat eerder dan gepland op vakantie of komt later terug
- Gedraagt zich in aanwezigheid van familie/partner opvallend anders
- Gedraagt zich sociaal wenselijk (aangepast)
- Gedraagt zich stiekem (geheime afspraken, geld sparen)
- Heeft angstklachten (trillen, hartkloppingen, zweten)
- Heeft schuld- en schaamtegevoelens
- Is achterdochtig, schuw of wantrouwend
- Is bang om op vakantie te gaan (om achtergelaten te worden in het land van herkomst/voor besnijdenis)
- Mag geen spullen bezitten die de eer zouden kunnen schaden, bijvoorbeeld geld, westers georiënteerde filmbeelden of muziek
- Mag niet beschikken over eigen identiteitsbewijs
- Mag niet zelfstandig reizen en/of komt alleen onder begeleiding buitenshuis
- Onderdrukt eigen wensen en behoeften
- Sluit zich af van de buitenwereld, is in zichzelf gekeerd
- Toont weinig emotie en gedraagt zich ontwijkend
- Verbreekt abrupt het contact
- Worstelt met “dubbellevens”

Beschermende en risicofactoren van eergerelateerd geweld

Leefgebied	Beschermende factoren	Risicofactoren ⁷
Huisvesting en woonomgeving	<p>Prettige woonomgeving</p> <p>Goede huisvesting</p> <p>Zekerheid over verblijfsstatus</p> <p>Vrouwen mogen zelfstandig wonen</p>	<p>Noodgedwongen samenwonen</p> <p>Problematische woonomgeving (criminaliteit, armoede, achterstand, overbevolking, slechte sociale voorzieningen)</p> <p>Slechte of te kleine huisvesting</p> <p>Onzekere verblijfsstatus</p> <p>Vrouwen mogen niet alleen wonen</p>
Financiën	<p>Zelfstandig inkomen</p> <p>Zicht op en beheer van eigen financiën</p>	<p>Familie en gemeenschap zijn van groot sociaal en economisch belang</p> <p>Geen zicht op of beheer van eigen financiën</p>
Zingeving	<p>Tolerantie ten opzichte van normen en waarden binnen de familie</p> <p>Omgeving die agressie afwijst</p> <p>Tolerante religieuze overtuigingen</p> <p>Hulp kunnen en durven vragen</p>	<p>Druk die door de familie wordt uitgeoefend om de eer te zuiveren</p> <p>Het bekend worden van eerschending: hoe meer mensen op de hoogte zijn, hoe groter het risico</p> <p>Spanningsveld tussen opgroeien in twee culturen</p> <p>Streng (traditionele) opvattingen over eer, mannelijkheid en trots</p>
Dagbesteding	<p>Mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing, zoals activiteiten buitenshuis, opleiding en werk</p>	<p>Geen of beperkte ruimte tot persoonlijke ontplooiing, zoals activiteiten buitenshuis, opleidingsmogelijkheden en werk</p>
Praktisch functioneren	<p>Eigen beslissingen mogen nemen</p> <p>Gezin is geïntegreerd</p> <p>Gezinsleden kunnen zich in taal en emoties uitdrukken en worden begrepen</p>	<p>Aanwezigheid van verleidingen (in de buurt, via televisie/internet) die kunnen leiden tot eerschendend gedrag</p> <p>Geen eigen beslissingen mogen nemen</p> <p>Gezin is niet of slecht geïntegreerd</p> <p>Moeite zich goed uit te drukken (o.a. taalproblemen)</p>
Sociaal functioneren	<p>Balans in het maken van eigen keuzes en de familie-eer behouden</p>	<p>Conflict tussen eigen keuzes en angst de familie te beschamen</p>

	<p>Familie die agressie afwijst</p> <p>Tolerante regels voor meisjes en vrouwen</p> <p>Steunend sociaal netwerk binnen of buiten de familie</p>	<p>Er heeft eerder geweld plaatsgevonden binnen de familie</p> <p>Rigide regels voor met name meisjes</p> <p>Sterke sociale controle</p> <p>Verschil in opvoeding van jongens en meisjes</p> <p>Verzet tegen familie, toezicht, regels en mannelijke autoriteit (geheime relatie)</p>
Psychisch functioneren	<p>Ruimte om eigen keuzes te maken</p> <p>Positief zelfbeeld</p> <p>Stabiele persoonlijkheid</p> <p>(Boven)gemiddelde intelligentie</p> <p>(Boven)gemiddelde emotionele intelligentie</p>	<p>Gevoelens, leefstijl of relatie die niet passen bij de normcultuur en niet bespreekbaar zijn (zoals een relatie met iemand uit een andere cultuur of homoseksualiteit)</p> <p>Onlosmakelijk verbonden aan of afhankelijk van familiesysteem</p> <p>Verstandelijke beperking (bijv. laag IQ)</p> <p>Worstelen met eigen keuzes en normcultuur</p>

**Bijlage 11: MEISJESBESNIJDENIS.
Signaallijst
Beschermdende en risicofactoren.**

Welke typen besnijdenis zijn er?³

Er zijn verschillende manieren waarop de vrouwelijke geslachtsorganen worden besneden. Dit hangt af van het lokale gebruik, de wens van de ouder(s) en de besnijd(st)er.

De World Health Organization (WHO) onderscheidt vier typen:

Type 1

Gedeeltelijke of totale verwijdering van de clitoris.

Type 2

Gedeeltelijk of totale verwijdering van de clitoris en de kleine schaamlippen, met of zonder verwijdering van de grote schaamlippen.

Type 3

Vernauwen van de vaginale opening door wegsnijden en aan elkaar hechten van de kleine schaamlippen en/of de grote schaamlippen, met of zonder verwijdering van de clitoris.

Type 4

Alle andere schadelijke handelingen aan de vrouwelijke geslachtsorganen om niet-medische redenen, zoals prikken, piercing, kerven, schrapen en wegbranden.

Overige vormen:

Defibulatie

Het vergroten van de opening of het opheffen van de obstructie, meestal vóór het huwelijk of een bevalling.

Herinfibulatie

Het opnieuw hechten van de resterende delen van de schaamlippen, onder meer na een bevalling, waardoor de vaginale opening opnieuw kleiner wordt gemaakt tot de oorspronkelijke opening van na de besnijdenis.

Sunna

Sunna zou staan voor een milde vorm van VGV, of slechts het prikken in de clitoris tot een druppeltje bloed ontstaat. Echter, in de praktijk blijkt 'sunna' een verzamelbegrip te zijn voor alle vormen van vrouwelijke genitale verminking. In bepaalde groepen wordt 'sunna' niet als vrouwelijke genitale verminking gezien. Daarom is het altijd nodig om door te vragen tot er helderheid is verkregen over wat precies wordt bedoeld.

Wat zijn signalen van meisjesbesnijdenis?

Signalen herkennen

Signalen van meisjesbesnijdenis zijn soms moeilijk te herkennen, omdat zij vaak niet specifiek zijn voor meisjesbesnijdenis. De meeste signalen kunnen ook op een andere zorg wijzen. Signalen staan niet op zichzelf, maar krijgen betekenis door de context. Er is altijd een wisselwerking tussen ons, onze relaties en de omgeving waarin we leven. Signalen kunnen daarom soms moeilijk te herkennen zijn als meisjesbesnijdenis. Systeemgericht kijken helpt ons om een duidelijker beeld te krijgen van het meisje en haar situatie.

Gevoeligheid voor signalen

Signaallijsten ondersteunen het signaleren van meisjesbesnijdenis. Het is belangrijk om voorzichtig met signaallijsten om te gaan. Signaallijsten zijn niet volledig, ook andere signalen kunnen wijzen op meisjesbesnijdenis. Bij het signaleren is het met name van belang dat er een gevoeligheid ontwikkeld wordt voor het herkennen van situaties die afwijken van het normale gedrag of de situatie. Het gevoelig zijn voor signalen noemen we 'signaalgevoeligheid' en kan worden versterkt doordat we ons verdiepen in meisjesbesnijdenis.

De signalen zijn onderverdeeld in slachtoffers van een dreigende en een mogelijk uitgevoerde besnijdenis.

Signalenlijst meisjesbesnijdenis

Slachtoffer van dreigende besnijdenis
Geruchten over een komende besnijdenis (bij het meisje) Gaat op vakantie naar land van herkomst Gaat verhuizen Laat voorzichtig zelf iets los over een komende besnijdenis of een groot familiefeest in het land van herkomst waarbij zij centraal zal staan

Slachtoffer van mogelijk uitgevoerde besnijdenis
Blijft weg van school en/of gezondheidsonderzoeken Gaat lang naar het toilet Is ziek geweest tijdens de vakantie Klaagt over buikpijn of ziet er moe en vaal uit Kan een periode niet gymmen Heeft moeilijkheden met lopen Eet slecht Heeft mogelijk een urineweginfectie Kan zich niet goed concentreren Is stil en teruggetrokken Reageert gesloten of afstandelijk

Wat zijn beschermende en risicofactoren van meisjesbesnijdenis?

Leefgebied	Beschermende factoren	Risicofactoren
Zingeving	Ouders kiezen voor gezondheid en tegen meisjesbesnijdenis	Vader, moeder en directe familieleden staan positief tegenover besnijdenis
Lichamelijk functioneren	Vrouwelijke gezinsleden zijn niet besneden	Moeder van het meisje is besneden Zusjes zijn besneden
Praktisch functioneren	Land van herkomst is geen risicoland voor meisjesbesnijdenis	Land van herkomst van moeder is een risicoland voor meisjesbesnijdenis Land van herkomst van vader is een risicoland voor meisjesbesnijdenis
Sociaal functioneren	Ouders hebben een duidelijke keuze gemaakt tegen meisjesbesnijdenis die zij ook naar familie en netwerk durven uiten	Netwerk vanuit familie en/of etnische groep oefent druk uit om meisjes te besnijden Vraagbaak en steun van moeder op het gebied van vrouwenaangelegenheden oefent druk uit (Familie)bezoek in het land van herkomst Gezin is niet of slecht geïntegreerd; spreekt geen Nederlands, geen of weinig sociale contacten, werkloos.
Psychisch functioneren	Ouders zijn weerbaar	Ouders hebben moeite om de omgevingsdruk te weerstaan

Het risico neemt met het aantal geconstateerde risicofactoren toe. De genoemde factoren zijn vooral statische factoren. Het is van belang om daarnaast ook dynamische factoren zoals culturele context en migratiecontext mee te nemen.

De volgende punten zijn van belang om in een overweging mee te nemen

Groepen waarin meisjes besneden worden kunnen een verschillende sociale, culturele (laag tot hoogopgeleid) en religieuze achtergrond hebben. Zij kunnen ook een vluchtelingen- of migrantenstatus hebben.

Er kan een verschil zijn in de leeftijd waarop meisjesbesnijdenis wordt gepraktiseerd met die in het land van herkomst. Men kan de gegevens uit landen van herkomst niet als absolute waarheid aannemen voor Nederland. Door de migratieomstandigheden kan de huidige situatie anders zijn. Als bijvoorbeeld een kind in het land van herkomst gebruikelijk op een leeftijd van 5-10 jaar zou worden besneden, betekent dit niet automatisch dat het kind in Nederland tot 5 jaar geen risico loopt. Wees alert op gemengde huwelijken. Denk bijvoorbeeld aan een andere nationaliteit, bijvoorbeeld een Nederlandse ouder met een Afrikaanse ouder. Ervaring leert dat risicokinderen gemist worden, onder andere als de moeder blank is. Ook kennen ouders elkaars mening over meisjesbesnijdenis niet altijd.

Bijlage 12: ALGMENE TIPS VOOR GESPREKSVOERING

Beroepshouding

Professionals die werken met kinderen betrekken kinderen vanuit de grondhouding dat zij van kinderen willen weten hoe het met hen gaat. Hun houding is oprecht en geïnteresseerd: zij luisteren naar het kind en nemen het kind serieus. De elementen die kinderen aangeven belangrijk te vinden in de communicatie met professionals zijn dat zij oprechte interesse in hen tonen, dat professionals naar hen luisteren en dat zij hun mening in elk geval in overweging nemen.

Volgens kinderen dragen de volgende aspecten bij aan het gevoel serieus genomen te worden:

1. echte interesse van de professional;
2. geloofd worden door de professional;
3. uitleg waarom het proces niet volgens de wensen van het kind gaat;
4. in contact blijven ook wanneer er geen probleem is;
5. geconsulteerd worden voordat er beslissingen genomen worden en er onderhandeld wordt wat deze beslissingen moeten zijn.

Aanvullend:

- kinderen scannen je in een paar tellen. En een eerste indruk kan maar 1 keer gemaakt worden. Als jij slecht in je vel zit door iets anders, vertel dat dan open en eerlijk. Het kind kan dat dan scheiden van de “scan” die hij/zij gemaakt heeft.
- Het is belangrijk voor het kind het gevoel te krijgen dat JIJ (het kind) de krent in de pap bent. Het kind voelt zich speciaal en het helpt om het vertrouwen van een kind te winnen.
- Zeg bijvoorbeeld: “wauw, ik ben onder de indruk van hoe jij jouw verhaal vertelt/probeert te vertellen. Dit helpt mij enorm om jou (en jouw ouders) te kunnen helpen!”.

Mishandelde kinderen geven aan dat een uitnodigende en aandachtige houding cruciaal is: kinderen praten vaak niet uit zichzelf over wat hen overkomt.

Oprechte interesse blijkt bijvoorbeeld ook wanneer professionals later nog eens vragen hoe het met het kind gaat, ook wanneer het kind is doorverwezen.

- ‘Als ik naar jou kijk heb ik de indruk dat je veel stress voelt, klopt dat? Wat maakt je gestrest?’
- ‘Hoe was je dag vandaag?’
- ‘Je vertelde dat het beter gaat thuis/je je beter voelt. Ik ben blij voor je!’
- ‘Ik weet/zie dat jij in een moeilijke situatie zit, dat vind ik erg jammer voor je’
- Compliment geven over een tekening/een nieuwe broek/een talent/iets anders

Overigens vinden kinderen een ‘formeel gesprek’ niet altijd prettig. Vaak is het fijner om meer informeel te praten, bijvoorbeeld tijdens een wandeling of een autorit, of drukken kinderen zich makkelijker uit door te tekenen of met behulp van spel³⁷. Dat geldt zeker voor jongere kinderen of kinderen die de Nederlandse taal niet goed spreken of kinderen met beperkingen. Vanzelfsprekend hangt de vorm ook af van de mogelijkheden die professionals hebben om omstandigheden te creëren. Als professional is het in ieder geval belangrijk open te staan voor de wensen van het kind hierin en hierin flexibel te zijn om zo aan te kunnen sluiten bij de wensen en mogelijkheden van het kind.

Algemene tips voor een gesprek met kinderen

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.
- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Blijf als professional jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een professional op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als ‘casus’, als ‘zaak’ of als ‘cliënt/patiënt’. Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt.
- Vind het gesprek met dit kind de moeite waard!
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met “wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan”. Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo’n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt